

Amsterdam University of Applied Sciences

Professioneel jongerenwerk: een love tori

Sieckelinck, Stijn

Publication date
2022

Document Version
Final published version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Sieckelinck, S. (2022). *Professioneel jongerenwerk: een love tori*. Academische Uitgeverij Eburon,.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Hogeschool
van Amsterdam

LECTORALE REDE

Professioneel jongerenwerk: een love tori

Stijn Sieckelinck
Lector Youth Spot

Creating Tomorrow

Professioneel jongerenwerk: een love tori

Professioneel jongerenwerk: een love tori

Lectorale rede

In verkorte vorm uitgesproken

op dinsdag 17 mei 2022 door

Stijn Sieckelinck

Lector Youth Spot

ISBN 978-94-6301-407-6

Academische Uitgeverij Eburon, Utrecht
www.eburon.nl

Foto omslag: Anita Boon (Weekentoerist.nl)
Object omslag: Tom Linnenbank (Dopie)
Omslagontwerp: Textcetera, Den Haag
Illustratie binnenwerk: Wonderfool

© 2022 S. Sieckelinck / Hogeschool van Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	Vermeend halfberoep in een gehavende samenleving	11
3	Werken aan ontwikkeling	15
4	De triple A van affectief jongerenwerk	19
	4.1 De jongerenwerker toont affectie	20
	4.2 De jongerenwerker versterkt amplitie	22
	4.3 De jongerenwerker smeedt allianties	24
5	Verder de tekorten te lijf	29
6	Een heel beroep voor een helende samenleving	35
7	Bronnen	39
8	Bijlagen	45
	Bijlage 1 Amsterdam omarmt het jongerenwerk	45
	Bijlage 2 Onderzoek naar veerkracht	46
	Bijlage 3 Onderzoek naar jongerenwerk: state of the art	47
	Bijlage 4 Onderzoeksplannen van het lectoraat	50
	1 Effectiviteit	51
	2 Partner in de wijk	52
	3 Methodisch werken	54
	4 Sociale rechtvaardigheid	57
	Biografie	60

1 Inleiding

Beste jongerenwerkers en afgevaardigden van jongerenwerkorganisaties, geachte collega's en college van bestuur van de HvA, ik schrijf deze tekst ter aanvaarding van mijn aanstelling als Lector Youth Spot aan de Hogeschool van Amsterdam.¹ In de bijna vijftien jaar dat Youth Spot actief is, is het gedreven geweest door een niet-aflatende liefde voor het vak van jongerenwerk.² De mensen die dit vak beoefenen³, zo leerde ik het voorbije jaar, geven die liefde op steeds professionelere wijze door aan hun jongeren. Maar waaruit bestaat die liefde precies en waarom doet die er juist nu zoveel toe? Dit is mijn love tori⁴: een liefdesverklaring aan het jongerenwerk. De komende jaren zal ik verder vormgeven aan het lectoraat Youth Spot bij de Hogeschool van Amsterdam. Dat doe ik gelukkig niet alleen, maar samen met een geweldig team, op dit moment bestaande uit senior onderzoekers Willeke Manders en Jeroen Gradenner, promovendi Jolanda Sonneveld en Dejan Todorovic, junior onderzoekers Joni Haijen, Rosa Koetsenruiter en Tara van Dijk, met ondersteuning van Jolanda Agterberg. Dit alles in nauwe en structurele samenwerking met zestien aanbieders van jongerenwerk en twee beroepsopleidingen.⁵

Het verhaal van deze lectorale rede vangt aan in Rotterdam. Voor mijn eigen deur. Mijn deur staat tussen twee werelden: aan de ene kant de koopwoningen en aan de andere kant de sociale huurwoningen. Ofwel, een wereld van overvloed en een wereld van gebrek. Als ik aan het begin van mijn dag de deur uit loop en ik kijk naar links, dan zie ik statige herenhuizen uit het begin van de vorige eeuw, een weelderige groene middenberm, elektrische auto's aan laadpalen, en kinderen die aan de hand van hun ouders of in een beklede bakfiets richting de school in de

---

1 Dank aan alle mee- en tegenlezers die bijgedragen hebben aan de totstandkoming van dit verhaal.

2 Zie bijlage 1.

3 NB: Het jongerenwerk kent nagenoeg evenveel mannen als vrouwen in de rangen en bedient daarbij ongeveer evenveel jongens als meiden. Daarom kies ik ervoor om bij de aanduiding van personen mannelijke en vrouwelijke voornaamwoorden af te wisselen.

4 Een *tori* is een woord dat gebruikt wordt in de straattaal, oorspronkelijk uit het Sranang Tongo, met als mogelijke betekenis: verhaal, ding, als je even niet op de naam van iets komt als in 'dinges'. Ik gebruik het hier in hoofdzaak in de betekenis van een verklaring of een verhaal (zoals het woord *story* in het Engels).

5 De volgende organisaties vormen samen Youth Spot: Dock, Per Mens, Swazoom, Dynamo, Combewel buurtwerk, The Mall De Baarsjes, Meerwaarde, De Schoor, Stichting JoU, X-tra welzijn, Stichting Jeugd en Jongerenwerk Midden-Holland R-Newt, Participe, Youth for Christ, Bindkracht 10, AM-Support Team/Presikhaaf University, ROC Amsterdam en de Hogeschool van Amsterdam.

betere wijk forenzen. Als ik naar rechts kijk, zie ik een grootstedelijk stilleven: tussen de naoorlogse flats een speelpleintje vol troep (Redbull-blikjes vliegen altijd naast de prullenbak), een voetbalkooi waar de snacks achter de doellijn zijn beland, en daartussen, als onopvallende figuranten in een treurspel, kinderen die zichzelf naar school brengen. Niet naar de kleinschalige kunstzinnige school drie straten verderop maar naar de buurtschool, die ook dienstdoet als decor van de naschoolse markt voor verdovende middelen die de oudere tieners er uitbaten. Misschien wel de enige middelen waar in deze buurt nooit echt een tekort aan is.

Het is op die buurtschool dat ik op een middag kennismaak met twee jongerenwerkers die vanuit de lokale welzijnsorganisatie naschoolse activiteiten ondernemen met de kinderen. Ze hebben – heel inventief – een hardloopclubje uit de grond gestampt waarmee ze de jongeren elke week de kans geven om in een groenere omgeving te ontspannen. Zo kunnen ze al rennend een indruk vormen welke jongere extra aandacht nodig heeft. Sinds corona zijn er immers steeds meer heftige ruzies en vechtpartijen op het pleintje voor onze deur. ‘Kankerhoer’, ‘transgender’ en ‘homo’ zijn de favoriete scheldwoorden in de buurt. Eenmaal aangekomen in de school word ik hartelijk ontvangen. In mijn ooghoeken zie ik jongens en meisjes die ik ken van het pleintje. Correctie: dacht te kennen van het pleintje. Want achter de bekende gezichten gaat een voor mij grotendeels onbekende wereld schuil. Zullen de jongerenwerkers die voor mij ontsluiten? Ze beginnen te vertellen over ‘hun’ kinderen. Een meisje van negen dat ogenschijnlijk ongeroerd langs huppelt heeft zojuist haar mama verloren. Twee broertjes van 11 die ik wat beter ken omdat ze graag bij ons over de vloer komen, hebben soms voor de hele dag eten mee omdat ze thuis niet terecht kunnen voor het donker is. En dan is er nog het verhaal van een meisje, 10 jaar. Zij woont letterlijk tegenover de school en moet elke ochtend door de zoi en pis lopen die haar grote broers achterlaten na hun avondactiviteiten. Ik voel dat mijn maag zich omkeert. Soms krijgt onrecht een onverdraaglijk helder gezicht.

De kinderen in het naschoolse programma komen bijna zonder uitzondering uit gezinnen die een tekort hebben en vaak ook tekortschieten. Ik moet denken aan de woorden van de recent overleden auteur en activiste bell hooks [sic] die het gezin de ‘first school of love’ noemt. Wat als er geen sprake is van zo’n plek, en verwaarlozing of zelfs geweld met de paplepel wordt meegegeven? Wat als de basisschool om de hoek worstelt met een tekort aan gemotiveerde leerkrachten en niet de liefde kan bieden die nodig is om te kunnen groeien? Wat als de middelbare school niet de emancipatiemachine is die ze ambieert of pretendeert te zijn (El Hadioui, 2011; Sandel, 2020)? Wat vragen we van deze kinderen en jongeren als we van hen ook nog eens verwachten om democratische waarden te omarmen (Dewey, 1916; De Winter,

2011)? Mijn eigen werk over jongeren die zich niet thuis voelen in de democratie heeft mij de ogen geopend over de sociaal onveilige leefsituatie van veel van deze jonge mensen die vooral als risico voor ónze veiligheid worden beschouwd (Sieckelinck, 2017; Sieckelinck et al., 2015). Het dagelijkse werk van deze en van vele andere jongerenwerkers vormt de aanleiding om met het lectoraat te doorgronden hoe het jongerenwerk van betekenis is voor jongeren die als kind niet het geluk hadden om in een 'school of love' ter wereld te komen – en naar verwachting ook zelden een 'love for school' ontwikkelen. 'Kinderen die niet alleen het gewicht van hun eigen tien jaren dragen, maar diep in hun ziel de last van vele generaties,' zoals de pedagoog Janusz Korczak (1901) treffend opmerkte. Hoe kan het jongerenwerk van betekenis zijn om het gebrek aan liefde voor deze groep te herkennen, verzachten en te helpen transformeren of te overwinnen?

2 Vermeend halfberoep in een gehavende samenleving

Jongerenwerkers⁶ zijn sociaalwerkprofessionals die eraan bijdragen dat jongeren in kwetsbare posities (10-25 jaar) zich persoonlijk kunnen ontwikkelen en hun maatschappelijke participatie kunnen vergroten. Ze ontmoeten jongeren in hun eigen leefwereld, op plekken waar jongeren graag zijn, zoals op straat, online, in jongerencentra en ook steeds vaker op scholen. Nog niet zo lang geleden is deze vorm van sociaal werk door sociologen een semi-professie of halfberoep genoemd (Etzioni, 1969). Ook kwam het in haar bijna 150-jarige geschiedenis voor dat deze werksoort ongenoemd bleef in landelijke jeugdbeleidsnota's (Metz, 2011). Het is vaak niet eenvoudig gebleken om aan te tonen waar de bijdrage van het jongerenwerk aan het voorkomen van problemen of overlast precies in ligt. De logica van het jongerenwerk, hoe sterk die intern ook is, verhoudt zich soms moeizaam met de logica van een smaller gedefinieerd opbrengstgericht beleid.

Ook vandaag nog is de positie ervan in het sociale beroepenveld opvallend: voor elke individuele jongerenwerker zijn er maar liefst vijftien gespecialiseerde jeugd(zorg)professionals actief. Een opmerkelijke verhouding, die mede veroorzaakt is door een gebrek aan inzicht in de opbrengst van het jongerenwerk. Lang was het immers volstrekt onduidelijk hoe en in hoeverre de ongeveer tweeduizend jongerenwerkers in het land bijdragen aan het welzijn van jongeren. Vandaag is er steeds meer bekend over de meerwaarde en het methodisch werken van het jongerenwerk (Metz, 2020). Het gaat om een steeds professioneler ingericht geheel van activiteiten waaraan jongeren uit vrije wil deelnemen. De tijd dat de politieagent jongerenwerk afdeed als soft; de docent jongerenwerk zag als gefröbel; en de werkgever jongerenwerk tijdverlies vond; ligt gelukkig al even achter ons.

Als we de vraag stellen hoe het jongerenwerk nog meer van betekenis kan zijn voor de jongeren die het hardst nodig hebben, valt meteen op: de jongeren

---

6 De term 'jongerenwerker' wordt niet in iedere gemeente gebruikt. Welzijnsorganisaties gebruiken bijvoorbeeld vaak een overkoepelende term, zoals 'sociaal werker', 'sociaal makelaar (jeugd)', 'wijkwerker' (met expertise jongerenwerk) of jongerencoach. In Vlaanderen spreken we over 'jeugdweelijnswerker'.

die het jongerenwerk het hardst nodig hebben zijn vaak de jongeren die door de groeiende tweedeling in de maatschappij minder kans hebben om een evenwichtig bestaan op te bouwen. Wanneer zij niet op tijd ondersteund worden, neemt de kans toe dat de problemen complexer worden. Wie wel de juiste relaties heeft, heeft meer kans op interessant werk, op hulp bij financiële tegenslagen en op een soepeler combinatie van werk en zorg. Wie dergelijk 'sociaal kapitaal' niet van huis uit of in de omgeving meekrijgt, heeft het een stuk moeilijker (SER, 2019; www.kansenkaart.nl). Die onzichtbare muur tussen deze twee groepen wordt steeds hoger en is niet enkel onrechtvaardig, maar aldus SER-voorzitter Mariëtte Hamer ook 'slecht voor onze economie, want jong talent blijft zo onbenut en het verscherpt de tweedeling in de samenleving'. Het zijn deze jongeren die de voornaamste doelgroep vormen van het professionele jongerenwerk: jongeren die op een of meerdere leefgebieden te maken hebben met een vorm van kwetsbaarheid, waardoor zij een achterstand moeten overbruggen of een verhoogd risico hebben op problemen. Voorbeelden van kwetsbaarheid zijn het opgroeien in armoede, het hebben van laagopgeleide ouders, zelf een lage opleiding volgen, leven in eenzijdig samengestelde sociale netwerken of de aanwezigheid van problemen thuis (Abdallah et al., 2016). Daarnaast kan het gaan om jongeren die door beperkingen (chronisch, lichamelijk, verstandelijk, psychosociaal, psychiatrisch) de meerderheid niet bij kunnen houden.⁷

Gebrek aan kansen is objectief af te lezen uit statistieken (Zumbuehl & Dillingh, 2020), maar wordt door veel jongeren subjectief ervaren als een gebrek aan liefde (De Jong, 2021). Jongeren voelen hun achterstandspositie aan als een motie van wantrouwen. Wantrouwen tegen wie ze zijn en wie ze zouden kunnen worden. Dat kan verschillende gezichten hebben. Sommigen hebben te maken met persoonlijke uitsluiting of haat; velen met subtielere maatschappelijke uitsluitingsmechanismen (El Hadioui, 2017; Eribon, 2018). Kansenongelijkheid is geïnstitutionaliseerde emotionele verwaarlozing die terugtrekking (Wienen, 2021) of antisociaal gedrag (Van Dam in Van Veen, 2021) uitlokt. Te midden van die dynamiek is het een complexe opgave om verdere vervreemding en dus ook jonge aanwas van jeugdproblematiek tegen te gaan. Een recente young-adultroman formuleert de waarschuwing van mevrouw Hamer met verwijzing

---

7 Dit betekent overigens niet, dat jongeren die geen achterstand te overbruggen hebben, niet welkom zijn in het jongerenwerk. Het jongerenwerk is voor alle jongeren, maar maakt in de uitvoering vaak onderscheid tussen jongeren met wie het goed gaat, jongeren met lichte of beginnende problemen en jongeren met zware of meervoudige problemen (Metz, 2020).

naar de muziek van 2Pac als volgt: *'Listen! The Hate U – the letter U – Give Little Infants Fucks Everybody. T-H-U-G L-I-F-E. Meaning what society gives us as youth, it bites them in the ass when we wild out. Get it?'* (Thomas, 2017, p. 21).

Door de coronapandemie zijn daar nog een aantal risico's van opgroeien bijgekomen. Waar de gezondheidscrisis aanvankelijk ouderen trof, zijn de gevolgen van de maatregelen vooral op de schouders van jongeren terechtgekomen (Crone in Schipper, 2021). Het wordt steeds duidelijker dat de gevolgen ingrijpend zijn, in het bijzonder wat psychosociaal welbevinden betreft. Niet zo heel verrassend, want vanuit een ontwikkelingspsychologisch oogpunt is de maatregel 'hou afstand van elkaar om gezond te blijven' voor veel tieners even onbegrijpelijk en ontwrichtend als voor eenzame bejaarden. Steeds meer jongeren hebben ook veel redenen om bezorgd te zijn: over hun eigen leven dat sinds de pandemie gemiddeld maar net een voldoende cijfer krijgt (Reep & Hupkens, 2021), maar ook over het lot van hun eigen groep of dat van de planeet als geheel. Basale voorzieningen zoals de zorg, de huisvesting, het onderwijs zijn de voorbije jaren in een crisis beland. Ondertussen wordt ook steeds duidelijker bij wie het prijskaartje zal komen te liggen voor het remediëren van deze crises (Nasr, 2021; Kloosterman et al., 2022).

Het jongerenwerk staat dan ook voor grote sociale uitdagingen die door corona nog prangender geworden zijn: hoe van betekenis zijn in de (online) leefwereld van jongeren om nog meer jongeren in achterstandsposities te bereiken en ondersteunen?⁸ Welke toegevoegde waarde heeft jongerenwerk op scholen waar leerlingen dreigen af te haken?⁹ Hoe kan jongerenwerk, bijvoorbeeld in samenwerking met jeugdhulppartners, helpen de flink aangetaste mentale gezondheid van jongeren een boost te geven na twee jaar corona crisis?¹⁰ Welke rol past het jongerenwerk in het voorkomen van jonge aanwas van criminele uitbuiting en ondermijning?¹¹ Hoe kan jongerenwerk de maatschappelijke diensttijd voor jongeren tot een unieke vormende ervaring helpen maken?¹²

---

8 Zie bijlage 4.3a

9 Zie bijlage 4.4

10 Zie bijlage 4.2b

11 Zie bijlage 4.2c

12 Zie bijlage 4.4b

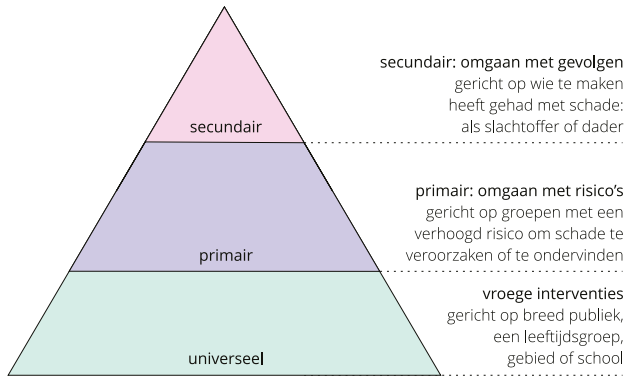

3 Werken aan ontwikkeling

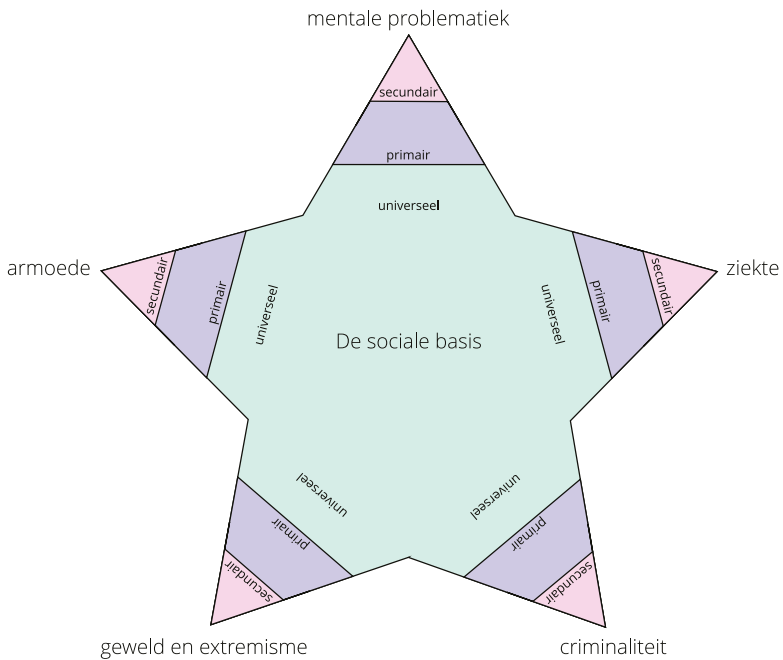
Ook al springen de omvang en hardnekkigheid van de problemen in het oog onder jeugdigen, er is maar een kleine kans dat die enkel met probleemgerichte paradigma's zijn aan te pakken. In het werk van de Canadese hoogleraar *social work* Michael Ungar (2012; 2014) zijn bronnen van veerkracht vooral gesitueerd in de omgeving van de jongere: het directe sociale netwerk, de eigen gemeenschap, de instituties in de samenleving. Hoe meer die samenwerken, hoe meer kans op een positieve ontwikkeling. Uit empirische studies door Ungar en collega's blijkt dat opgroeiende kinderen en jongeren overal ter wereld behoefte hebben aan negen zaken (Ungar, 2014): structuur, consequenties, ouder-kindrelatie, sterke banden met meerdere volwassenen, een krachtige identiteit, een gevoel van *agency (invloed)*, een gevoel van erbij horen, een eerlijke en rechtvaardige behandeling en fysieke en mentale veiligheid.¹³ Ontwikkelingsgericht werken kan bijdragen aan het merendeel van deze beschermende factoren (Benson et al., 2004; Lerner et al., 2005). Jongeren in kwetsbare posities zijn immers vooral bedreigd omdat hun omgeving te kwetsbaar is om al deze beschermende factoren te garanderen. In dit verband is het in Nederland gemeengoed geworden om te verwijzen naar de *Ubuntu*-frase: 'It takes a village to raise a child'. Maar, zoals Cortés zich afvraagt: 'It's been said *ad nauseam* that it takes a village to raise a child. Well, do we know what it means to build a village?' (Benson et al., 2004, p. 36). Bij gebrek aan dorpsheid, kunnen wel netwerken worden versterkt en uitgebreid. Als het jongerenwerk daarin een voortrekkersrol oppakt en tijdig het merendeel van deze beschermende factoren kan helpen ontwikkelen in de opvoedomgeving, heeft dat vaak positieve gevolgen voor de jongere en is de kans kleiner dat zij of hij in veel duurdere, meer ingrijpende specialistische behandelprogramma's van zorg of veiligheid belandt (Hermanns, 2009; Ungar, 2014). Onderstaande figuren over verschillende vormen van preventie maken dit aanschouwelijk:

---

13 Zie bijlage 2

Figuur 1. Preventieniveaus. De preventiepiramide (gebaseerd op Declerck, 2011).

Figuur 2. Preventiester. Preventie in de sociale basis (gebaseerd op Emancipator, 2020).

Figuur 1 toont een vrij gangbare preventiepiramide (zie ook Declerck, 2011). Figuur 2 laat zien wat er gebeurt als we de basissen van de preventiepiramides op afzonderlijke thema's aan elkaar sluiten. Dan ontstaat er een ster en in de kern van die ster bevindt zich de sociale basis, waaronder het jongerenwerk. Jongerenwerk biedt immers nauwelijks hapklare oplossingen voor afzonderlijke problemen, maar wel kansen op ontwikkeling aan jongeren (Sonneveld & Metz, 2019). Daardoor neemt de kans af dat we specifiek moeten interveniëren. Bovendien kan het jongerenwerk, indien er wel behoefte is aan meer specialistische interventies, de kwaliteit ervan bevorderen. Het loont dus om met ontwikkelingsgericht werken in generieke preventie te investeren, want dezelfde generieke preventie kan heel uiteenlopende problemen (zoals delinquentie, extremisme of huiselijk geweld) helpen verminderen. Verscheidene studies laten zien dat in het begeleiden van jongeren naar volwassenheid eerst en vooral de sociale basis op orde moet zijn en dat er aandacht voor beschermende factoren vooraf dient te gaan aan een focus op risicofactoren.

Dankzij het werk van onder andere Youth Spot is kennis over ontwikkelingsgericht werken toegenomen.¹⁴ Het is nu meer bepaald bekend wat het jongerenwerk inhoudt (Metz et al., 2020), hoe jongerenwerkers te werk gaan (Sonneveld et al., 2019) en wat daarvan de opbrengsten zijn (Sonneveld & Metz, 2019; Sonneveld, in druk). De afgelopen jaren is binnen dit lectoraat middels werkplaatsen van jongerenwerkers, studenten en docenten veel inzicht verworven in de structuur, de werking en de onderbouwing van verschillende jongerenwerkmethodieken en het overkoepelende methodisch werken (Metz, 2012). Als aanvulling op probleemgeoriënteerd werken kan ontwikkelingsgericht werken aan sociaal veerkrachtige opvoedomgevingen dus steeds betere papieren voorleggen. Gaat het daarmee de hierboven gesignaleerde problemen uit de weg? Ik denk dat het tegendeel waar is.¹⁵ Feit is: duurzame oplossingen komen vaak in beeld door wat afstand te nemen van het probleem. Jongerenwerk draagt bij aan preventie, omdat het aandacht heeft voor de persoon achter het gedrag. Het kan bijdragen aan betere schoolprestaties, omdat het aandacht heeft voor meer dan prestaties alleen. Het kan bijdragen aan veiligheid door te focussen op meer dan enkel factoren van onveiligheid. Het draagt, kortom, bij aan preventie zonder dat het voortdurend bezig is met wat voorkomen dient te worden. Hoe het dat precies doet, probeer ik in het volgende deel te beantwoorden.

---

14 Zie bijlage 3

15 Zie bijlage 4.4b

4 De triple A van affectief jongerenwerk

Mijn vraag aan het begin luidde: 'Onder welke voorwaarden kan het jongerenwerk van betekenis kan zijn om het gebrek aan liefde voor de groep jongeren in kwetsbare posities te herkennen, verzachten en te helpen transformeren of te overwinnen?' Het antwoord dat ik hier wil onderzoeken zit in de vraag verrat: wanneer het jongerenwerk in staat wordt gesteld om liefde te geven zal het effectiever bijdragen aan de ontwikkeling van jeugdigen. Anders gezegd: zou het kunnen dat effectief jongerenwerk vraagt om affectieve professionals? Ik baseer deze gedachte op gesprekken met jongeren en jongerenwerkers, eerder buitenlands onderzoek naar jongerenwerk (De St Croix, 2013; European Commission, 2014; Thrana, 2022) en op het werk van Youth Spot, in het bijzonder de methodische principes van het jongerenwerk (Sonneveld et al., 2021). Tevens ben ik geïnspireerd door de presentiebenadering (Baart, 2003). In mijn eigen gesprekken met jongeren in de marge van de samenleving zijn in de voorbije jaren geregeld twee metaforen naar voren gekomen: jongeren zien Nederland als een 'kille' plek of ze voelen zich 'verweesd', in de steek gelaten door de mensen die geacht worden voor hen te zorgen (Sieckelinck, 2017). Het is bekend: jongeren voelen feilloos aan wanneer mensen hen liever kwijt dan rijk zijn. Op het pleintje, in de klas, op stap in de stad hebben zij vaak heel wat ervaringen gehad van uitsluiting. Zelfs met de beste bedoelingen lukt het professionals vaak niet om dat opgebouwde wantrouwen te doorbreken. Docenten, jeugdhulpprofessionals en handhavers worden wellicht te zelden in de gelegenheid gesteld om een duurzame professionele relatie op te bouwen. Deze behoefte aan menselijke warmte is tegelijk een uitdaging en een kans voor het jongerenwerk.

In een Utrechtse klas wordt het spel Over de streep gespeeld. De stelling luidt: Er is iemand buiten je vrienden om met wie je over je gevoelens kunt praten. Een groot deel van de klas stapt over de streep. 'Wie is dat dan?' vragen de jongerenwerkers. 'Dat zijn jullie!' roepen de leerlingen in koor. (Data Werkplaats jongerenwerk op school)

Het hart van het jongerenwerk klopt in één richting: de jongeren zelf. Jongerenwerkers weten als geen ander: sommige kinderen krijgen voldoende aandacht van hun opvoeders, anderen moeten het zelf maar uitzoeken. Grootste kans dat er niet voor ze gezorgd wordt, dat ze in de fout gaan, dat hun talenten

onontdekt blijven, dat er op hen wordt neergekeken en dat ze zich afkeren van democratie als beslissingsvorm. 'Aan de basis van het pedagogisch handelen, ligt het zien met je hart,' schreef Janusz Korczak in zijn boek *How to Love a Child* (1914). In zijn lectorale rede vertelde criminoloog Jan Dirk de Jong dat wanneer hij bij jongeren doorvroeg naar wat de goede hulpverleners anders maakt dan de minder goede, het in de eerste plaats is dat de jongeren zich door die mensen écht gezien en gehoord voelen. De Jong schrijft: 'Het gaat feitelijk over menselijke liefde. Liefde voor jezelf en liefde voor een ander. En liefde voor jezelf door de liefde die je voelt voor een ander en die ander voor jou. Liefde voor je medemens. 'Maar', voegt hij toe, 'het begrip liefde is erg beladen... Vanwege die besmetting van het begrip 'liefde' zal ik het verder niet meer gebruiken, maar praten over een gevoel van medeleven. Maar stiekem bedoel ik het wel.' (De Jong, 2016). De vraag is of het besmet zijn van het begrip opweegt tegen de voordelen ervan. Wat De Jong hier bedoelt is het bouwen aan een duurzame professionele relatie waarbij barmhartigheid en warmte getoond worden, oftewel 'the will to extend one's self for the purpose of nurturing one's own or another's spiritual growth' (hooks, 2000). Zeker voor jongeren voor wie die mooie gedachte van de *school of love* een ver-van-mijn-bedshow is, is de aandacht van de jongerenwerker een daad van liefde, een *love tori*. Wie goed kijkt naar de werkzaamheden van jongerenwerkers, ziet meteen dat deze liefde niks met liefdadigheid of zoetsappigheid te maken heeft. De definitie van hooks toegepast op het jongerenwerk legt mijns inziens drie elementen bloot. Ten eerste is er een hoge mate van professionele *affectie*, ten tweede wordt ingezet op *amplitie*, ten derde smeden jongerenwerkers *allianties*. Affectie wordt ook wel 'genegenheid' genoemd, een manier om positieve gevoelens naar een ander uit te drukken. Amplitie¹⁶ is een term uit de hoek van de positieve psychologie en positieve gezondheid (Csikszentmihalyi, 2014) en verwijst naar de (preventieve) kracht van versterken wat er al aan positiefs in de kiem aanwezig is. Allianties zijn samenwerkingsverbanden tussen professionals, ouders en/of buurtbewoners.

4.1 De jongerenwerker toont affectie

Na enkele weken schoolsluiting ontvangt de jongerenwerker zelf een appje van een jongere die hij al een tijdje wat intensiever begeleid heeft. Mooi, denkt hij, eens kijken welke hulpvraag hij deze keer heeft. Groot is dan ook zijn verbazing wanneer hij het

---

16 Afkomstig van het Latijnse woord 'amplio' dat versterken, vergroten en vermeerderen betekent.

bericht leest. Het is niet meer dan vijf woorden: 'Hoe gaat het met je?' Exact dezelfde vraag die de jongerenwerker meermaals per week met oprechte interesse aan hem gesteld heeft.

Jongerenwerkers zijn affectieve professionals omdat ze voortdurend *feeling* moeten hebben met en betrokkenheid moeten tonen bij wat jongeren bezighoudt (zie ook de methodische principes 'betekenisrelatie' en 'nabijheid' in Sonneveld et al., 2021): dat gaat zowel om trends, familiegebeurtenissen, als acute signalen voor steun. Ze doen niet aan werkdagen van negen tot vijf en proberen, letterlijk en figuurlijk mee-levend, zo veel mogelijk aanspreekbaar te zijn. Door er quasi-altijd te zijn voor jongeren, fungeren jongerenwerkers als steun en toeverlaat, als rots in de branding. Het belang van die rots is niet te onderschatten in onze zogenoemde 'vloeibare' samenleving (Bauman, 1999; Kooijmans, 2018). In een samenleving met veel onzekerheid over wonen, werken en relaties – een samenleving die gekenmerkt wordt door snelle veranderingen en waarin niet altijd duidelijke kaders zijn en zeker niet alle jongeren over stevige vangnetten beschikken – bieden jongerenwerkers houvast en perspectief bij het opgroeien naar volwassenheid. Jongerenwerkers doen hun best om met jongeren een oprechte band op te bouwen, juist omdat deze beroepsgroep weet dat jongeren daarmee een veel stevigere basis meekrijgen richting volwassenheid. Of het nu gaat om hulp bij sociale aanvaarding, gezonde levensstijl, financiële zaken of depressieve gevoelens. Steeds gaan jongerenwerkers een beeld proberen te vormen van wie de jongere is, alvorens met het probleem aan de slag te gaan. En vaak laten ze een jongere pas weer los wanneer die echt geholpen is, om daarna nog geregeld in contact te blijven. Voor kinderen uit gezinnen waar vaders veelal afwezig zijn en moeders de last van de opvoeding dragen, wordt de jongerenwerker niet zelden door de jongere benoemd in familietermen: 'hij is als een oom voor mij', 'zij is mijn tweede moeder'. Mogelijk verklaart dit waarom jongerenwerkers zich van tijd tot tijd best streng kunnen opstellen. Elke relatie is gebaat bij heldere afspraken, en als die niet worden nagekomen: bij consequenties. Door mee te leven verwerft men ook een mandaat om grenzen te stellen.

In haar boek *Effectief en affectief lesgeven aan pubers* stelt Van Essen (2014) dat het daarbij minder gaat om wat je tegen jongeren zegt, dan hoe je dat doet. Hier geldt de befaamde 7-38-55-regel. De inhoud van onze boodschap vormt slechts 7 percent van onze communicatie, terwijl onze toon 38 en onze houding of lichaamstaal 55 percent uitmaakt. 'Om effectief en betekenisvol te communiceren, moeten deze drie elementen op elkaar afgestemd zijn,' schrijft

Van Essen. Omdat lichaamstaal zo bepalend is, kent deze affectieve kwaliteit dan ook een lichamelijke component: het gemak waarmee je een boodschap communiceert, een schouderklopje, een knuffel, een arm om de jongere heen. Het belang hiervan is gebleken in coronatijd. We zijn geconfronteerd met honger, stelt Verhaeghe (2021) in zijn boek *Houd afstand, raak me aan*. We willen gezien worden, geaaid worden, goed in ons vel zitten. Dat professionele lichamelijke ook ingewikkeld kan liggen en dient te worden onderscheiden van informele lichamelijke, is dan weer gebleken in de toegenomen getuigenissen van grensoverschrijdend gedrag. Daardoor is deze vraag van én naar de affectieve professional alleen maar relevanter geworden.¹⁷ In een professie waarin contact maken en informele omgangsvormen een hel belangrijke component vormen, neemt het belang van begrenzing en bewustzijn over correcte omgangsvormen toe. Overigens zijn er heel veel manieren om affectie uit te drukken en is het mogelijk om liefdevol vanop afstand te opereren, of een jongerencentrum zo in te richten dat het liefde uitstraalt. Zoals toediening van het zogenaamde liefdeshormoon oxytocine op uiteenlopende manieren ons gevoel van verbondenheid versterkt, zo hebben jongerenwerkers die hun vak begrijpen allerlei manieren om het hart van jongeren te raken.

4.2 De jongerenwerker versterkt amplitie

‘Bij ons worden ze een beetje onsterfelijk gemaakt. Het gevoel dat ze alles aankunnen. En daardoor gaan ze vliegen, gaan ze erin geloven en gaan ze het ook dóén. En op school worden ze toch volgens mij vaker geweest op wat ze niet goed doen.’
(Jongerenwerker uit NWA-project *Veerkrachtige Samenleving*)

Het gebrek aan kansen wordt door veel jongeren ervaren als een motie van wantrouwen (YMCA, 2003). Ze ontvangen geen signalen waaruit vertrouwen blijkt dat ze in staat zijn tot iets goeds. Een tweede component van affectieve professionaliteit is amplitie, een term uit de positieve psychologie die verwijst naar de (preventieve) kracht van vermeerderen, versterken en verspreiden (Csikszentmihalyi, 2014). Het hoofddoel van amplitie is niet voorkomen wat mis kan gaan, maar vitaliteit versterken (Ouweneel et al., 2009). Daarbij wordt vaak gebruik gemaakt van humor, sport of culturele expressie. De redenering is dat je soms niet helemaal kunt weten wie jouw professionele hulp of samenwerking

---

¹⁷ Zie bijlage 4.3c

(met andere professionals) nodig heeft, maar dat positieve energie besmettelijk kan werken (zie ook de methodische principes 'jongeren in hun kracht zetten', 'leren door doen' en 'belonen' in Sonneveld et al., 2021 in bijlage 3). Amplitief werken maakt activerende interactierituelen (Abdallah, 2017) mogelijk die een positieve energie opwekken waar jongeren willen bijhoren. Jongeren worden dan aangemoedigd om te ontdekken wat ze leuk vinden en waar ze goed in zijn. Amplitie houdt ook in dat de jongerenwerker hoge verwachtingen koestert ten aanzien van alle jongeren en tegelijk het recht bewaakt dat jongeren fouten mogen maken waar ze niet meteen op worden afgerekend. De jongerenwerker verwacht van de jongere wilskracht en dat hij zijn best doet naar vermogen. Opvallend: de jongerenwerker koestert ook hoge verwachtingen 'tegen beter weten in'. Dat is minder irrationeel dan het klinkt. We weten uit psychologisch onderzoek dat bij opvoeders het Pygmalion-effect optreedt: vaak onbewuste verwachtingen van (bepaalde) opvoeders waarmee ze impliciet het gedrag van jongeren sturen (Rosenthal & Jacobson, 1968). Wanneer een professional te horen krijgt dat iemand talent heeft om het ver te schoppen, maakt deze verwachting zichzelf voor een belangrijk deel waar. Hoe dat kan? Mensen van wie we hogere verwachtingen hebben, kijken we vaker aan en lachen we vaker toe. Hierdoor gaan zij ook beter hun best doen. Of zoals Bregman (2020) schrijft: 'Iedere dag maken we elkaar slimmer of dommer, sterker of slapper, sneller of trager.' De amplitieve jongerenwerker is zich daarvan bewust en ziet vanaf de eerste rij hoe vertrouwen en hoge verwachtingen ook betere uitkomsten geven.

Amplitie helpt daarnaast om de behoefte aan talentontwikkeling richting te geven. Onder de (in)druk van individuele succesverhalen op sociale media, hebben veel jongeren een vertekend beeld van wat talenten zijn en hoe ze tot succes kunnen leiden. De kleinste tegenslag of een gebrek aan likes kan dan voldoende zijn om het op te geven. Jongerenwerkers die amplitief werken versterken wat jongeren al kunnen of wat binnen hun bereik ligt, zodat andere wegen voor succes zichtbaar worden. Daar waar competitie tussen individuele talenten de overhand neemt, geven jongerenwerkers zo veel mogelijk waardering aan sociale talenten. Dat hangt dan weer samen met de door Youth Spot in kaart gebrachte pedagogische opdracht van het jongerenwerk (Rauwerdink et al., 2021). Er wordt vaak gezegd dat goede jongerenwerkers naast de jongeren kunnen gaan staan (Meere & Stoutjesdijk, 2019). Ik heb dat altijd figuurlijk opgevat, maar heb stellig de indruk dat het ook letterlijk van toepassing is. Soms nemen jongeren het voortouw en kijkt de jongerenwerker mee. Overigens wil dit niet zeggen dat de jongerenwerker altijd *aan de kant* van de jongere staat. Kinderen en jongeren moeten immers ook leren dat ze niet alleen op de wereld

zijn, maar altijd in relatie staan tot anderen die op hun beurt ook behoefte aan bescherming, liefde en ruimte hebben (De Winter, 2011). Jongerenwerkers gaan uit van het goede en scheppen daarmee ruimte om het oneens te kunnen zijn en een jongere – met het oog op zijn of haar groei naar volwassenheid – tot de orde te roepen.

4.3 De jongerenwerker smeedt allianties

Stel, enkele jongens maken het te bont in de klas, hoe bied ik dan ondersteuning aan leerkrachten zonder dat zij dit als kritiek op hun functioneren ervaren? Hoe vertel ik aan ouders dat ze er goed aan doen hun dochter wat meer vrijheid te gunnen, zonder dat ze mij als deel van de school gaan zien? (Jongerenwerker in werkplaats 2021-22)

De derde component gaat veelal de professionele omgeving en de omgeving van de jongere aan. Waar het hart van jongerenwerkers bij de jongeren ligt, stroomt het bloed overall waar het die missie kan versterken (zie ook het methodische principe ‘werken met de omgeving’ in Sonneveld et al., 2021). Jongeren die te maken hebben met materiële of emotionele armoede vallen vaak tussen wal en schip, zijn slachtoffer van slechte afspraken tussen verschillende hulpverlenende organisaties. Voor deze jongeren is het belangrijk dat er een professional is die het overzicht behoudt, met het belang van de jongere voorop. Een opvallende ontwikkeling in het landschap van het sociaal werk en dus ook het jongerenwerk is dat er meer dan voorheen wordt samengewerkt met andere partijen in de wijk: ouders, kinderwerk, school, sportclubs, jeugdgezondheidszorg, ondernemers, handhaving en andere leden van de pedagogische *civil society* (Van Pelt et al., 2020). Om het jongerenwerk zo veel mogelijk impact te laten hebben, zijn allerhande samenwerkingsverbanden aangegaan: met onderwijs, met maatschappelijk werk, met jeugdhulp, met politie, maar ook met lokale ondernemers. Vandaag de dag is het jongerenwerk pas mogelijk effectief wanneer de jongerenwerker zich weet te verbinden met partners in dit bredere landschap.¹⁸ Het fungeert daarbij, zoals aangestipt in deel 3, niet enkel als poortwachter ter voorkoming van duurdere zorg of contact met justitie. Het opereert ook ter versterking van activiteiten van deze en andere actoren (zie ook Verkuyl en Van Oosterom, 2020). De jongerenwerker,

---

18 Zie bijlage 4. 2abc

als verbinder tussen leefwereld en systeemwereld, loopt vaak de gaten dicht die tussen andere professionals ontstaan. Zij is bijvoorbeeld in staat om de kritieke breuklijnen (in de leeftijden 11-12j./18-19j.) in het leven van de jongeren onder de aandacht te brengen van haar collega's en hen door een andere bril te helpen kijken, waardoor alternatieve oplossingsrichtingen in beeld kunnen komen.¹⁹ Zo helpen jongerenwerkers in steeds nauwere samenwerking met gespecialiseerdere partijen bij het versterken van alledaags burgerschap, van sociale veiligheid, van de fysieke of mentale gezondheid. Ieder vanuit zijn professionele identiteit en kracht, maar met gemeenschappelijk geformuleerde ambities zoals: minder meiden ten prooi aan groomers, meer jongeren voorlicht over de gevaren van drugsgebruik en -criminaliteit, een groter bereik van de stem van jongeren over de inrichting van hun omgeving. Waar de jongerenwerker zich vroeger geregeld terugtrok in het jeugdhonk, beweegt zij zich daarbij vandaag de dag in toenemende mate binnen andersoortige pedagogische regimes.

Jongerenwerkers zijn niet enkel bereid tot samenwerken, maar steeds meer drijvende kracht achter samenwerking tussen schooldocenten en ouders, jeugdhulpprofessionals en wijkagenten. Zij zijn in staat om in te tunen met andere professionals en dragen daarmee niet enkel rechtstreeks maar ook onrechtstreeks bij aan betere ondersteuning van jongeren. Door deze ruimhartige opstelling zijn er in korte tijd meer samenwerkingsverbanden gekomen.²⁰ Deze samenwerkingen zijn niet altijd vanzelfsprekend en soms heel complex. Zo wordt het jongerenwerk in veel gemeenten betaald uit budgetten voor veiligheid, terwijl het nooit kan worden beperkt tot het nastreven van enkel veiligheidsdoelen. Tegen het risico van inkapseling vraagt elke verbinding dan ook om heldere afspraken en duidelijkheid over de doelen. Naast de snel groeiende *body of knowledge* over jongerenwerk op school²¹ (Rijnders et al., 2021) is meer inzicht nodig over de gehanteerde methodes die samenwerkingsverbanden versterken. Hoe bepaalt de jongerenwerker met wie er zal worden samengewerkt? Welke afspraken worden er gemaakt? En hoe leiden die afspraken precies tot een effectiever aanbod? Kansen tot samenwerken zijn toegenomen, maar samenwerken moet lonen – het is geen doel op zich. In bepaalde gevallen

---

19 Zie bijlage 4.1a

20 In ons nieuwste boek *Speelruimte voor Identiteit* (Sieckelink & Kaulingfreks, 2022) portretteren we een aantal praktijken waaruit blijkt dat juist in tijden van polarisatie jongeren baat hebben bij samenwerking van hun jongerenwerkers met de sociaal-culturele sector (in Crooswijk, Rotterdam) of met lokale politie en handhaving (in de wijk Vrederust, Den Haag).

21 Zie bijlage 4.4

doet het jongerenwerk er goed aan om zich vrij te lopen, zodat er juist ruimte wordt benut die andere organisaties niet benutten. Dat betekent niet dat van jongerenwerkers mag verwacht worden om het lerarentekort op te lossen. Een van de werkzame elementen is juist gescheiden rollen en taken (Sarti et al., 2019). Mogelijk kunnen zij wel de last beter helpen verdelen. Met welke partners de jongerenwerker ook in zee gaat, de oprechte belangstelling voor jongeren staat altijd centraal, ook wanneer er gevraagd wordt om in 'crisisinterventiemodus' te gaan.

Om ontwikkelingsgericht verschil te maken in het leven van jongeren, dient de jongerenwerker goed op de hoogte te blijven van wat er speelt in de leefwereld van jongeren, mee te leven, vertrouwen te wekken, zich te verbinden en externe partijen uit te nodigen om de omgeving rondom jongeren te versterken. Er zijn sterke aanwijzingen dat deze invulling vooral jongeren in kwetsbare posities ten goede komt. De eerdergenoemde Michael Ungar (2012) spreekt in dit verband over differentiële impact. Juist jongeren die het niet gewend zijn om iemands onverdeelde aandacht te krijgen, kunnen enorme stappen in hun ontwikkeling zetten als volwassenen op een passende manier weten aan te sluiten bij hun behoeften.²² Noem het een vorm van affectieve compensatie. Het surplus dat kenmerkend is voor hoe jongerenwerk bijdraagt aan preventie voor jongeren in kwetsbare maatschappelijke posities kan dan ook geduid worden als affectiviteit – bestaande uit affectie tonen (meeleven), amplitief werken (versterken) en het smeden van allianties. Ofwel: triple A.

De schijnbare vanzelfsprekendheid van dit antwoord neemt niet weg dat de realiteit in het jeugd domein vandaag nog heel anders is. Waar de intentie van de stelselherziening Jeugdhulp was om zorg en welzijn dichterbij de doelgroep te organiseren en onnodig leed en kosten te besparen, lijkt het tegenovergestelde gebeurd. Onderzoeksjournalistiek platform Follow the Money concludeert dat het veel gemeenten nog altijd niet lukt om jeugd sneller, beter en laagdrempeliger te helpen (FTM, 2020). 'De wachtlijsten zijn eindeloos, waardoor kwetsbare jeugd nu niet de zorg krijgt die ze nodig heeft. Volgens Denktank Jeugdsprong²³ is het inmiddels 'code zwart in de jeugdzorg'. Nog nooit waren

---

22 'Geëngageerde en transformatieve relaties tussen volwassenen en jongeren hebben de grootste impact op jongeren die het meest gemarginaliseerd zijn.' (Ungar, 2012, p. 91).

23 Bestaande uit de Federatie Nederlandse Vakbeweging (FNV) Zorg & Welzijn en Stichting Beroepseer die van onderop samen met jeugdzorgwerkers, werkgevers, wethouders, ouders, jongeren, leerkrachten, kraamverzorgenden, hoogleraren en wetenschappers een advies hebben opgesteld over hoe het structureel beter kan.

er zo veel gespecialiseerde professionals die zich allemaal in een deelprobleem van de jeugdige ontwikkeling verdiepen. Opmerkelijk is de komst van 'wachtverzachters': partijen die zich gespecialiseerd hebben in het begeleiden van jongeren op een wachtlijst.

Aan aandacht geen gebrek, zou je zeggen. Maar is het de aandachtige betrokkenheid waar jongeren het meest behoefte aan hebben? Veel gemeenten maken de kanteling naar preventieve ondersteuning slechts moeizaam, waardoor aandacht onnodig laat komt. Het jongerenwerk kan helpen de focus te verplaatsen van individuele problemen en prestaties naar welbevinden en gemeenschapszin, zodat ondersteuning van jongeren zo lang mogelijk 'dichtbij, betrokken en liefdevol' blijft (Nieuwboer, 2021). Toen aan filosoof en activist Cornel West gevraagd werd wat sociale rechtvaardigheid is, antwoordde hij: 'Never forget that justice is what love looks like in public'. Sociale rechtvaardigheid is hoe liefde eruitziet in de publieke ruimte (West in Walraven, 2021). Hij verwees daarmee naar het belang van rechtvaardige instituties. Kijkend naar de praktijk van het jongerenwerk, zou je die redenering kunnen omdraaien: liefde in de semi-publieke ruimte is hoe sociale rechtvaardigheid tot stand komt. Voor kinderen die een tekort aan liefde²⁴ hebben (gehad), draagt het jongerenwerk met zijn professionele liefde bij aan sociale rechtvaardigheid. In wat volgt, verken ik wat nodig is om die rol optimaal te kunnen vervullen.

---

24 Liefde die thuis, in het systeem of in allebei ontbreekt.

5 Verder de tekorten te lijf

De voorbije tijd is onze samenleving geconfronteerd met grote tekorten aan leerkrachten en verpleegkundigen. Meteen werd ook duidelijk hoe dergelijke tekorten niet enkel crisis in de eigen sector veroorzaken, maar grote gevolgen hebben voor het algemeen welzijn. Vorig jaar bereikten ons de eerste signalen van een tekort aan jongerenwerkers. Om deze schaarste zo snel mogelijk om te buigen, is het belangrijk om te onderzoeken wat eraan ten grondslag ligt. Ik heb niet de indruk dat het beroep van jongerenwerker als minder aantrekkelijk gezien wordt dan de voorbije jaren, integendeel. Veeleer zien we dat de verwachtingen over wat het jongerenwerk allemaal kan, zijn toegenomen. Deze dynamiek is niet nieuw. Van oudsher is jongerenwerk het sterkst in crisistijd (Metz, 2011). Zo ook als essentieel beroep in de recente coronacrisis.

Zoals velen hield ik bij het begin van de pandemie mijn hart vast toen de beperkende maatregelen bekend werden. Hoe jonge mensen aan het verstand brengen dat afstand houden nodig was? En was het wel reëel dat lokale besturen van jongerenwerkers gingen vragen om opvolging van de regels af te dwingen? In de pandemie volgde een uniek experiment. Toen scholen moesten sluiten en wachtlijsten voor zorg groeiden, toonde het jongerenwerk een opmerkelijk aanpassingsvermogen: eerst werd het nog op straat ingezet ter bewustmaking van de regels, vervolgens schakelde het razendsnel door naar een intensief online aanbod en had het veelal een dempende invloed bij de avondklokrellen. Als een van de weinige beroepen wist het jongerenwerk – ook toen het gevraagd werd om jongeren richting vaccinatie te duwen – de lastige combinatie te maken van maatregelen handhaven én jongeren in vrijheid hun eigen lot te helpen bepalen (Sieckelinck & Kaulingfreks, 2021). Omdat het jongerenwerk nabij bleef, konden anderen afstand nemen. De coronacrisis mag voor de jongeren een zware dobber geweest zijn, het jongerenwerk kon op veel plekken *shinen*. Met als gevolg dat steeds meer gemeenten inzetten op sterk jongerenwerk en de bodem van de vijver met goed opgeleide studenten in zicht komt. De geboekte vooruitgang van de voorbije jaren is dan ook onrustig bezit. Gecoördineerde actie is nodig om het reservoir aan te vullen met bekwame jonge professionals, zodat het jongerenwerk die terecht hooggespannen verwachtingen kan waarmaken.

WEGVALLEN
BASIS &
STRUCTUREN

DE AFGELOPEN
TIJD WAS ZWAAR
VOOR JONGEREN

SOMBERE
TOEKOMSTPERSPECTIEVEN

GROEIENDE
KANSEN-
KLOOF

MEER
TERUGTREKKING
& ANTISOCIAAL
GEDRAG

GEBREK AAN
SOCIAAL CONTACT

PROFESSIONEEL
EEN LO

ONDERWIJS

JEUGD-
HULP

HAND-
HAVING

JONGERENWERK
LEVERT BRUIKBARE
INZICHTEN

JONGERENWERK DOET
EEN APPEL OP DE
SAMENLEVING

EN HAN ZO VERLICHTING
BIEDEN

REO

VOOR AL
TEKORT A

TJD OM JONGEREN

AANDACHT
VOOR DE PERSOON
ACHTER HET GEDRAG

JONGERENWERK BIEDT
KANSEN OP ONTWIKKELING

ZO DRAAGT
JONGERENWERK
BIJ AAN

ZONDER
FOCUS OP WAT
VOORKOMEN
DIEN'T TE
WORDEN

EL JONGERENWERK
OVE TORI

Preventie

SOCIALE
HTVAARDIGHEID

RESULTAAT

AFFECTIE

AMPLITIE

DAT
DOEN WE
VIA
TRIPLE

ALIANITIES

LE KINDEREN DIE EEN
AAN LIEFDE HEBBEN
(GEHAD)

Daarnaast signaleren we een tekort aan implementatie van de wetenschappelijke kennis over jongerenwerk. Daarom gaan we samen met studenten, jongerenwerkers en hun organisaties op zoek naar leercondities, om te kijken waar kansen liggen om de uitkomsten van jongerenwerkonderzoek (nog) beter te doen landen. Dat kan gaan van praktische randvoorwaarden tot het verken- nen van fundamenteel andere benaderingen van kennis vergaren. Studenten en jongerenwerkers hebben net als hun jongeren zelf ook niet altijd een *love for school*. Doordat het internet alle kennis beschikbaar stelt, verliezen opleidingen hun monopolie op informatieverstrekking. Door interactieve fora als 1Sociaal- domein.nl die een beroep doet op het delend vermogen van professionals, wordt er veel geleerd. Ik zie jongerenwerkers als *sharers* en *influencers*, omdat ik sterk de indruk heb dat jongerenwerkers zichzelf ook zo (willen) zien. En dan moeten we ons vanuit de wetenschap – ook al is die praktijkgericht – toch afvragen: spreken we op dit moment een taal die voldoende aansluit bij hoe jongerenwerkers (in spe) in de wereld staan? Een al te schools idioom wringt met een meer gelijkwaardige uitwisseling van kennis en inzichten. We moeten dus – ook vanuit het lectoraat – op zoek naar een taal die verleidt. Waar profes- sionals steeds minder leren uit het boekje, maar wel steeds meer delen met gelijkgezinden, steeds meer bouwen aan een gezamenlijke identiteit en steeds meer ondernemen (Spierts, 2014), is de opdracht meer dan vroeger: *crafting a learning community!*²⁵ Gelukkig hebben we daar al mooie voorbeelden van, ik denk aan de professionele leergemeenschap die ontstaan is na het onderzoek Sterk Meidenwerk (Boomkens et al., 2018).

Hoe leren jongerenwerkers? Wat is er nodig om organisaties die jongerenwerk aanbieden in beweeg-stand te plaatsen? Alle jongerenwerkers zijn zelf jong geweest en hebben daarin vormende momenten meegemaakt. Zowel positief als negatief. In straattaal zou je kunnen zeggen: iedereen heeft zijn tori's. Dat zijn eigen ervaringen, verhalen en dingetjes die meestal in het verleden liggen, maar die je in het hier en nu nog overal meeneemt en dus ook meespelen in de uitoefening van het beroep. 'The stories we tell ourselves about who we are and the values we share', zoals de sociologe Arlie Hochschild (2016) het ver- woordt. Wanneer je kennis en levenslessen optimaal kunt verzilveren binnen

---

25 Deze learning community houdt wat mij betreft niet op bij de landsgrenzen. Youth Spot wil zich de komende jaren nadrukkelijker profileren als een internationaal gerenommeerde kennishub voor jongerenwerk. We zullen daartoe samenwerking met buitenlandse opleidingen en faculteiten ver- kennen en beogen een groot Europees onderzoek naar de waarde of effecten van jongerenwerk te initiëren.

de organisaties, neemt de kans toe dat jongerenwerk bijdraagt aan preventie²⁶. Een dergelijke strategie, in gezamenlijkheid uitgewerkt met de organisaties en opleidingen, helpt het reservoir van jongerenwerkers op peil te houden zodat het de toegenomen maatschappelijke verwachtingen kan blijven inlossen.²⁷

Om beweging te blijven stimuleren, bespreken we met onze vaste samenwerkingspartners in welke mate en hoe we met Youth Spot een open innovatiemodel kunnen ontwikkelen (Meijer, Nicholson & Priester, 2019). Lectoraat Youth Spot is immers onderdeel van het Amsterdams Kenniscentrum voor Maatschappelijke Innovatie. En waar het samenwerkingsverband Youth Spot in de tijd van oprichting zelf een briljante innovatie was, vraagt deze tijd om nieuwe invalshoeken. Het landschap van het jongerenwerk is de voorbije jaren veelkleuriger geworden. De transitie van het jeugdbeleid veroorzaakte verschillen tussen gemeenten (CBS, 2021) en lokale noden lokken ondernemingszin uit. Hierbij worden ook vaker dan voorheen burgers en ervaringsdeskundigen betrokken (Lucas et al., 2012). Omdat dingen zo snel veranderen – en om kort op de bal te blijven spelen op organisatieniveau – is ontwikkeling van ons samenwerkingsverband Youth Spot gebaat bij een zorgvuldige dialoog tussen alle stakeholders, inclusief de jongeren, waarin we interne bronnen van kennis en kunde kunnen verbinden met nieuwe initiatieven.²⁸ Kennis kan dan niet enkel binnen organisaties maar ook tussen organisaties stromen zonder voorbij te gaan aan nieuwe – vaak bottom up – georganiseerde initiatieven.²⁹

---

26 Zie bijlage 4.3b

27 Om studenten en huidige werkers te ondersteunen met de meest up-to-date kennis, schrijven we aan een nieuw handboek van het jongerenwerk, met daarin alle door het lectoraat opgehaalde kennis voor de jongerenwerkers van nu en later. Het Handboek Hedendaags Jongerenwerk (verwacht 2023) bevat behalve beschrijvingen van methodieken en de opgehaalde methodische principes ook een vertaalslag van deze inzichten, zodat jongerenwerkers ze eenvoudiger kunnen toepassen in de praktijk.

28 Net zoals in de industrie de vernieuwingen zelden ontspruiten vanuit de gevestigde partijen (Unilever doet zelf nauwelijks aan productontwikkeling) kunnen grotere organisaties meer hun voordeel doen door samen te werken met kleinere initiatieven. Die kleinere partijen kunnen op hun beurt hun kleinschalige innovaties uittesten en mogelijk valideren in diezelfde samenwerking.

29 Om gezamenlijke theorievorming van het werk in de praktijk te stimuleren, plan ik elke twee weken een werkbezoek en zal ik elke maand een blog publiceren over deze bezoeken. Ik nodig daarbij de praktijkwerkers uit om hun ervaringen en inzichten te laten optekenen en ik zal hen vragen om de wijze waarop ze gebruikmaken van ons werk, te delen. Doorwerking van kennis in organisaties is gebaat bij tweerichtingsverkeer.

6 Een heel beroep voor een helende samenleving

Mijn karakterisering van 'jongerenwerk als affectieve professie' heeft implicaties voor de drie hoofddoelen van ons lectoraat: professionalisering, praktijkontwikkeling en profilering van het jongerenwerk. Als jongerenwerk, zoals hierboven betoogd, een vorm van affectieve compensatie is omdat er te veel jongeren ongezien, ongehoord en ook tamelijk liefdeloos opgroeien, impliceert dit dat we meer zouden moeten investeren in het liefdevoller maken van de pedagogische omgeving van de jongeren. Een constante uitdaging vormt daarin de verbinding met ouders en gezinnen. Verbinding laat ouders die op afstand staan van de instituties vertrouwen winnen en groeien in hun opvoedrol (Horjus & Van Dijken, 2017). Maar het jongerenwerk kan deze taak natuurlijk niet alleen aan. *School can't make up for society*, en hetzelfde geldt in zekere zin ook voor het jongerenwerk. Wat de jongerenwerker ziet en doet heeft belang voor én doet een appel op de samenleving in zijn geheel. Waar burgemeesters de burgervaders en -moeders van de stad zijn, fungeren de jongerenwerkers als ooms en tantes. Zij zijn er voor de jongeren maar hebben ook een rol om de burgervaders (en de andere burgers) mee te nemen in een veranderende blik en visie op opgroeien. Wanneer jongerenwerkers er zijn voor de jongeren die hun aandacht het meest nodig hebben, werken zij ook voor de bredere samenleving. Zowel vanuit het morele, veiligheids- als economische domein profiteren we allemaal als samenleving wanneer het jongerenwerk die rol optimaal kan vervullen. Wanneer we daarentegen de liefde die de jongerenwerker te bieden heeft niet tijdig investeren (injecteren?), kost ons dat niet alleen een hoop, maar roept dit ook de vraag op: wat voor samenleving willen we zijn?

De karakterisering van jongerenwerk als halfberoep (semi-professie, zie Etzioni, 1969) kwam ooit niet helemaal uit de lucht vallen. Bij aanvang was het jongerenwerk laagdrempelig, spontaan, toegankelijk, maar ook zeer beperkt georganiseerd en onderbouwd. Dankzij de recente professionaliseringsslag – in flinke mate de verdienste van Youth Spot en haar samenwerkingspartners – is er verbinding gemaakt met de andere helft: methodieken, organisatie, richtingaanwijzers voor handelen. Ik durf te beweren dat de integratie van kunde en kennis nu dichterbij is dan ooit. Gelukkig maar, want de ontwikkeling van onze jongeren is niet gebaat bij half werk. De uitdagingen waar we voor staan, vragen om *hele* jongerenwerkers, 'integer' in het latijn. Hele professionals stellen

de ontwikkeling van de gehele persoon centraal, zijn daartoe zelf opgeleid als gehele persoon, en hebben een open blik op het gehele jeugdveld. De professionalisering van het jongerenwerk heeft de voorbije jaren een opmerkelijke sprong gemaakt. Jongerenwerk is niet langer een half beroep maar een volwaardig beroep. Jongerenwerkers zijn steeds beter opgeleid, vormen steeds meer een afspiegeling van de samenleving en werken steeds meer samen met andere professionals. Integere beroepsuitoefening waarbij we handelen naar volle overtuiging, wekt vertrouwen en waardering, zo weten we uit andere beroepen. Mensen weten dan waar ze op kunnen rekenen, wat ze kunnen verwachten, en dat wordt altijd gewaardeerd.

En toch, ondanks onmiskenbare successen wordt in verhouding tot andere jeugd(hulp)professionals nog weinig beroep gedaan op de diensten van jongerenwerkers. Preventie blijft ook sinds de stelselherziening jeugdhulp een heel lastig verhaal. Als puntje bij paaltje komt investeren gemeenten in duurdere specialistische zorg. Zelf opgeleid in de pedagogiek ondervind ik onder vakgenoten (voornamelijk orthopedagogen, klinisch pedagogen en forensisch pedagogen) dat de bijdrage van het jongerenwerk slechts sporadisch bekend is. Het zogenoemde brede profiel jeugd binnen de vernieuwde opleiding *social work* sorteert vandaag studenten bijna zonder uitzondering voor op een loopbaan in de gespecialiseerdere jeugdzorg. Maar daar kan nooit de oplossing liggen voor alle problemen. Bovendien is die reflex op langere termijn onbetaalbaar. In een land waar – in het regeerakkoord getiteld ‘Omzien naar elkaar’ – de rekening van de uitgaven in ongeziene mate wordt neergelegd bij de jongere generaties, is de uitgave aan jeugdzorg een van de grootste kostenposten die de pan uitrijzen. Vele uitdagingen in de ontwikkeling naar volwassenheid vragen juist om creatieve antwoorden in de sociale basis. Wie zijn oor te luisteren legt in de wijken, stelt vast dat er behoefte is aan meer balans. Dit lectoraat zal zich de komende tijd samen met andere partijen in het land hard maken voor alternatieven om studenten een stabiel pad richting jongerenwerk te bieden, zodat jongerenwerkers steun en hulp aan jeugdigen in de sociale basis kunnen helpen organiseren. We gaan daarbij een stap verder dan u de voorbije jaren gewend was van ons. Ons onderzoek laat immers niet enkel zien hoe jongerenwerk bijdraagt aan preventie, maar laat ook zien hoe we de inzichten uit het jongerenwerk beter kunnen benutten om de jeugdhulp beter te maken en zorgexcessen tegen te gaan; hoe scholen hun pedagogische visie kunnen verrijken door jongerenwerk te laten meekijken en meewerken; hoe samenwerken aan veiligheid kan vertrekken vanuit gelijkwaardigheid. Deze iets meer uitdagende rol zit de affectieve professional als gegoten: de jongerenwerker

als samenwerkingspartner met invloed op (in het Engels: *affecting*) de primaire processen van andere professionals en hun organisaties. In een tijd waarin de school bestaande maatschappelijke verhoudingen eerder reproduceert dan doorbreekt (Merry & Hulzebos, 2021), waarin de opvoeding in gezinnen ondanks goede bedoelingen vaak sociale achterstand in stand houdt (NJI, 2015) en het internet wel netwerken mogelijk maakt maar geen enkel moreel kompas biedt (Turkle, 2011; Burns & Gottschalk, 2019), heeft het jongerenwerk een bijzondere positie. Dankzij de hier bepleite 'triple A-status' komt de jongerenwerker een mandaat toe om als volwaardige samenwerkingspartner in de sociale basis van grote betekenis te zijn door steeds opnieuw de positieve ontwikkeling van jeugdigen op de eerste plaats te stellen.

Alvorens deze rede af te sluiten, loop ik nog even een blokje om waar ik de twee jongerenwerkers uit de inleiding tref. Ze hebben niet veel tijd, maar kunnen mij gelukkig wel even te woord staan. In ons korte maar intense gesprek paraphraseer ik mijn inleiding. Ze knikken en willen nog even illustreren hoe schaars en broos het contact is met de ouders. Zelfs deze jongerenwerkers slagen er met hun laagdrempelige benadering maar met mondjesmaat in om ouders te spreken. Vaders zijn grotendeels fysiek of emotioneel uit beeld. Hoewel ze vlakbij wonen, lijkt er een gigantische drempel om rond de opvoeding van hun kinderen afspraken te maken. Behalve die avond toen er bij de twee broertjes net een Playstation in huis was gehaald, toen werd een van de jongerenwerkers door de wanhopige moeder opgebeld met de vraag: 'Kun jij zeggen dat ze nu echt naar bed moeten?' Dit mag cynisch lijken, maar een belangrijke verbinding was nu wel gemaakt. Sindsdien is er meer contact en is in overleg een andere school gekozen die beter bij hun talenten past, leid ik af uit de twinkeling in hun ogen. En er is nog meer goed nieuws te melden: sinds enkele weken is er een lokaal naast de school ingericht voor buurtgerichte activiteiten. Ik word binnengeleid en meteen valt op: alles ruikt hier nog als nieuw. Ik krijg een rondleiding en voel de trots van de jongerenwerkers afstralen op de jonge bezoekers. Het is er dan ook netjes en de plek nodigt uit elkaar te ontmoeten. Ik neem plaats in de nagelnieuwe zithoek en stel dan de vraag die ik vorige keer nog had ingeslikt: 'Jullie zijn jongerenwerkers, maar richten je vooral op kinderen?' De heren kijken elkaar aan: 'Als we met deze doelgroep beginnen, maken we nog kans om van betekenis te worden in hun leven. Wachten we drie jaar langer, is de kans veel groter dat we er niet meer tussen komen. Zo groot is de aantrekkingskracht van "de straat". Zo moeilijk is het om ze terug te halen als ze eenmaal meedraaien in bepaalde milieus waar foute rolmodellen hun gedrag voorspiegelen. Daarom willen wij er nu bij zijn.' En ja, het hardlopen met de jongeren is succesvol, maar deze jongerenwerkers moeten nu – gezien de beperkte capaciteit – kiezen: zijn we in school of gaan we rennen? Terwijl deze buurt

allebei nodig heeft. 'Wij kunnen onszelf moeilijk opsplitsen.' Het is hun eigen pleidooi voor heelheid. En gelijk hebben ze: jongerenwerk als integere professie vraagt om volwaardige investering en om stevige verbindingen tussen het aanbod voor kinderen, jongeren, en jongvolwassenen in geïntegreerd jeugd(welzijns)werk. Wanneer ik terug naar huis loop, zie ik een handvol jongetjes – slechts een slag ouder dan de kinderen in het buurtcentrum – hardhandig klooiën met een geparkeerde strooi scooter. Zo lang tot het ding omvalt en het alarm afgaat. Enkele buurtbewoners kijken vanaf de overkant van de straat met afkeurende blikken. Hier en daar klinkt een vloek. Niemand loopt even naar de jongens toe. Het tafereel doet mij denken aan een citaat dat perfect weergeeft waarom investeren in affectieve professionals loont: 'Men wil bemind worden, bij gebrek daaraan bewonderd, bij gebrek daaraan gevreesd, bij gebrek daaraan verafschuwd en veracht. De ziel huivert voor de leegte en wil tot iedere prijs contact' (Söderberg, 1905).

7 Bronnen

- Abdallah, S. (2017). *Struggles for Success. Youth Work Rituals in Amsterdam and Beirut*. Amsterdam: UvA.
- Abdallah, S.E., Kooijmans, M.J.B., & Sonneveld, J. (2016). *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren. Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk*. Bussum: Coutinho.
- Aristizabal, H. & Lefer, D. (2010). *The Blessing next to the Wound. A Story of Art, Activism, and Transformation*. Brooklyn (NY): Lantern Books
- Baart, A. (2003). Een beknopte schets van de presentietheorie. *Sociale Interventie*, 12, (2).
- Benson, P.L., Mannes, M., Pittman, K., & Ferber, T. (2004). Youth development, developmental assets, and public policy, in R. M. Lerner & L. Steinberg (Eds) *Handbook of Adolescent Psychology, Second Edition* (pp. 781-814). NJ, USA: John Wiley & Sons, Inc.
- BKR (2019). *BKR Schulden Monitor*. BKR. <https://www.bkr.nl/media/1466/bkrschuldenmonitorinteractiefperpagina.pdf>
- Boomkens, C., Metz, J.W., Van Regenmortel, M., & Schalk, M.J.D. (2018). *Girls work: The development of agency in professional girls work in the Netherlands*. First published online June 2018.
- Boomkens, C., Grient, H. Van der Metz, J., Rauwerdink-Nijland, E., & Van Trijp, K. (2018). *Kracht van Meiden! Meidenwerk als specifieke methodiek van het jongerenwerk*. Amsterdam: SWP.
- Bregman, R. (2020). *De meeste mensen deugen: een nieuwe geschiedenis van de mens*. Amsterdam: De Correspondent.
- Broekhuizen, J., & Koopman, N. (2019, maart 21). *Evaluatief onderzoek "Jongeren & maatschappij – omgaan met geld"*. Fonds 21. <https://www.fonds21.nl/uploads/5ca31a2e361ecc00f3e54afa8c33a59d58143eb896bb2.pdf>
- Centre for educational research and innovation. (2019). *Educating 21st Century: Children: Emotional Well-being in the Digital Age*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/b7f33425-en>.
- Zumbuehl, M. & Dillingh, R. (2020). *Ongelijkheid van het jonge kind*. CPB-notitie <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-Ongelijkheid-van-het-jonge-kind.pdf>
- Csikszentmihalyi, M. (2014). *Flow and the Foundations of Positive Psychology. The Collected Works of Mihaly Csikszentmihalyi*. Dordrecht: Springer.
- Deklerck, J. (2011). *De preventiepiramide. Preventie van probleemgedrag in het onderwijs* (2de dr.). Leuven: Acco.
- De Jong, J.D. (2021). *Jeugdcriminaliteit*. Brainwash Talks. NPO: Human.

- Desain, E.J.P., & Van Geuns, R.C. (2019). *Jongeren en schulden: Eindverslag van een fieldlab Zuidoost project*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Dewey, J. (1916). *Democracy and Education. An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: Macmillan.
- Donkers, G. (2012). *Veranderen in meervoud. Een driedimensionale kijk op de sociale veranderingen*. Den Haag: Boom Lemma.
- El Hadioui, I. (2011). *Hoe de straat de school binnendringt: Denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur*. Amsterdam: Van Gennep.
- Eribon, D. (2018). *Terug naar Reims*. Amsterdam: Leesmagazijn.
- Van Essen, I. (2014). *Effectief en affectief lesgeven aan pubers*. Leuven: Lannoo Campus.
- Etzioni, A. (1969). *The Semi-Professions and Their Organization: Teachers, Nurses, Social Workers*. New York: Free Press.
- hooks, b. (2000). *All About Love. New Visions*. New York: HarperCollins Publishers.
- Hermanns, J.M.A. (2009). *Het opvoeden verleerd. (Oratiereeks)*. Amsterdam: Vossiuspers.
- Hochschild, A.R. (2016). *Strangers in Their Own Land*. New York: The New Press.
- Horjus, B., & Van Dijken, M. (2017). Op zoek naar verbinding in de samenleving. Lessen uit acht jaar onderzoek naar De Vreedzame Wijk. *Pedagogiek* 37 (2): 119–130.
- Kloosterman, R., Akkermans, M., Tummers-van der Aa, M., Wingen, M., & Reep, C. (2021). Welzijn en stress bij jongeren in coronatijd. *Centraal Bureau voor de Statistiek. Geraadpleegd op 01/03/21*, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/welzijn-en-stress-bij-jongeren-in-coronatijd/6-coronacrisis-en-jongeren>
- Kooijmans, M. (2018). *Opgroeien en opvoeden in vloeibare tijden*. Lectorale Rede, Fontys Hogeschool.
- Korczak, J. (1901/1996). *Kinder der Strasse in Janusz Korczak. Sämtliche Werke*. Gütersloher Verlagshaus.
- Korczak, J. (1918/2018). *How to love A child: And Other Selected Works Volume 1*. Valentine Mitchell.
- Lerner, R., Almerigi, J., Theokas, C., & Lerner, J. (2005). Positive view of Youth Development. A view of the issues. *Journal of Early Adolescence*, Vol. 25 No. 1, February 2005 10-16.
- Lucas, P., Hoijtink, M., Welschen, S. & Veldboer, L. (2021). Naast ervaringskennis moeten we ook 'nabije kennis' erkennen. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, 21 december 2021.
- Meere, de F., & Stoutjesdijk, F. (2019). *Náást de jongeren. De staat van professioneel jongerenwerk in Nederland*. Utrecht: Verwey-Jonker Instituut.
- Merry, M., & Hulzebos, G. (2021). Niet elk dubbeltje wordt een kwartje. *Het Parool*, 6 januari 2021.
- Metz, J. (2011). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP.

- Metz, J. (2012). Jongerenwerk als werkplaats voor professionalisering. *Journal of Social Intervention*, (21): 18-36.
- Metz, J. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk*. Amsterdam: HvA publicaties.
- Metz, J. (2015). Jongerenwerk: partner in de wijk van de toekomst. In: R. Clarijs (red). *Om de jeugd. Perspectief voor beleid en praktijk* (p. 273-284). Amsterdam: SWP.
- Metz, J., Rijnders, J., & Sonneveld, J. (2020). *Hoe jongerenwerkers werken aan preventie. 22 portretten van jongeren*. Amsterdam: SWP.
- Metz, J., & Sonneveld, J. (2018). *Methodisch werken in het jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Metz, J. (2020). Afscheidsrede. Samen bouwen aan de fundering van het jongerenwerk. Hogeschool van Amsterdam. *Uitgesproken op 1 oktober 2020*.
- Nasr, R. (2021). *De fundamente*. Amsterdam: Bezige Bij.
- NJI. (2015). *Opgroeien en opvoeden in armoede*. Nederlands Jeugdinstituut, december 2015, geraadpleegd op 01/07/2021, van <https://www.expo.be/sites/default/files/atoms/files/Opgroeien-en-opvoeden-in-armoede.pdf>
- Oosterom, T. van (2020). *Interview René Verkuylen: 'Sociaal werk kan zorg, onderwijs en veiligheid versterken!*' Sociaal Werk Nederland, 3 augustus 2020. Geraadpleegd op 15/03/22, van <https://www.sociaalwerknederland.nl/thema/goede-voorbeelden-interviews/nieuws/8744-interview-rene-verkuylen-sociaal-werk-kan-zorg-onderwijs-en-veiligheid-versterken>
- Ouweneel, E., Schaufeli, P.M. & Le Blanc, W.B. (2009). Van preventie naar amplitie: interventies voor optimaal functioneren. *Gedrag & Organisatie*, 22, nr. 2.
- Pearn, M. (1994). Tools for a Learning Organization. *Management Development Review*, 7 (4), 9-13.
- Pelt, M. van, Roose, R., Hoijtink, M., Spierts, M., & Verharen, L. (eds.) (2020). *Professionalisering van sociaal werk. Theorie, praktijk en debat in Nederland en Vlaanderen*. Bussum: Coutinho.
- Rauwerdink, E., Manders, W., Rijen, J., Haijen, J., & Todorovic, D. (2021). *Routekaart Pedagogisch Handelen*, Lectoraat Youth Spot, Hogeschool van Amsterdam.
- Reep, C., & Hupkens, C. (2021). Ervaren impact corona op mentale gezondheid en leefstijl. *Centraal Bureau Statistiek*. Geraadpleegd op 15/12/21, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2021/ervaren-impact-corona-op-mentale-gezondheid-en-leefstijl?onepage=true>
- Rijnders, J., Manders, W., & Metz, J. (2021). Werkzame elementen en randvoorwaarden in de samenwerking tussen jongerenwerk en scholen voor voortgezet onderwijs. *Journal of Social Intervention: Theory and Practice*, 30(3), 17-36. <https://www.journalsi.org/articles/abstract/661/>
- Rosenberg, M. (2003). *Nonviolent communication: A Language of Life*. Second Edition. Encinitas, CA: PuddleDancer Press.

- Rosenthal, R., & Jacobson, L. (1968). *Pygmalion in the classroom: Teacher expectations and pupils' intellectual development*. New York, NY: Holt.
- Sandel, M. (2020). *De tirannie van verdienste. Over de toekomst van de democratie*. Utrecht: Uitgeverij Ten Have.
- Sarti, A., Manders, W., & Metz, J. (2019). Voortgezet onderwijs en jongerenwerk: partners in het versterken van schoolcarrières van jongeren. *Jeugdbeleid*, 13, 83–91 (2019). <https://doi.org/10.1007/s12451-019-00200-3>
- Schipper, J. (2021). Coronawetenschap: 'Voor de hele samenleving zijn de maatregelen moeilijk, maar de jongere generatie wordt het hardst geraakt.' *Erasmus Magazine. Geraadpleegd op xx*, van <https://www.erasmusmagazine.nl/2021/01/25/coronawetenschap-voor-de-hele-samenleving-zijn-de-maatregelen-moelijk-maar-de-jongere-generatie-wordt-het-hardst-geraakt/>
- Sieckelinck, S. (2017). *Reradicaliseren. Ronselen voor een betere wereld*. Leuven: Lanoo Campus.
- Sieckelinck, S., Kaulingfreks, F., & De Winter, M. (2015). Neither villains nor victims. Towards an educational perspective on radicalisation. *British Journal of Educational Studies*, 63 (3), 329- 343.
- Sieckelinck S., & Kaulingfreks, F. (2021). Jongerenwerkers praten mét en niet tégen jongeren over corona. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*. 16 dec. 2021: <https://www.socialevraagstukken.nl/jongerenwerkers-praten-met-en-niet-tegen-jongeren-over-corona/>
- Sieckelinck, S., & Kaulingfreks, F. (2022). *Speelruimte voor identiteit. Samenwerken aan veerkrachtige identiteitsvorming van jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Sieckelinck, S., Manders, W., Koetsenruiter, R., & Van Dijk, T. (2022). *Tussenrapportage: het Monitoren en Versterken van Jongerenwerk in 20 VO-Scholen in Amsterdam*. Youth Spot publicatie, Hogeschool van Amsterdam.
- Sociaal Economische Raad (2019). *Hoge verwachtingen: kansen en belemmeringen voor jongeren in 2019*. Den Haag: SER. Geraadpleegd op 01/03/21, van <https://www.ser.nl/nl/adviezen/kansen-belemmeringen-jongeren>
- Söderberg, H. (1905). *Dokter Glas*. Amsterdam: Wereldbibliotheek.
- Sonneveld, J. (in druk). *Growth opportunities in professional youth work. Contribution of a multi-methodic approach on the personal development and social participation of socially vulnerable youngsters*. Academisch proefschrift Tilburg University.
- Sonneveld, J. & Metz, J. (2019). Jongerenwerk is vaagheid ontgroeid, en levert ook nog resultaat op. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*. 10 juli 2019.
- Sonneveld, J., Metz, J., & Manders, W. (2019). *De preventieve kracht van het jongerenwerk. Bijdrage aan de transformatiedoelen van de Jeugdwet*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.

- Sonneveld, J., Metz, J., Manders, W., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2021). Methodical principles and prevention-focused outcomes in professional youth work: A longitudinal analysis. *Journal of Social Work*, <https://doi.org/10.1177/14680173211054713>.
- Sonneveld, J., Metz, J., Schalk, R., & Van Regenmortel, T. (2021). Samenspel tussen jongerenwerk en specialistische jeugdzorg: groeikansen voor persoonlijke ontwikkelingen maatschappelijke participatie. *Jeugd in Ontwikkeling*. <https://doi.org/10.54447/jiO.11303>
- Spierts, M. (2014). *De stille krachten van de verzorgingsstaat. Geschiedenis en toekomst van sociaal-culturele professies*. Nijmegen: Van Gennep.
- St Croix, T. de (2013). 'I just love youth work!' Emotional labour, passion and resistance. *Youth and Policy*, 110, 33-51.
- Stephens, W., & Sieckelink, S. (2021). Resiliences to radicalization: Four key perspectives. *International Journal of Law Crime and Justice*, 66, 100486.
- Thomas, A. (2017). *The Hate U Give*. New York: Balzer + Bray.
- Thrana, H.M. (2022). *The ethics of love in social work*. Paper Presentation. 8 april, ECSWR Amsterdam, 2022.
- Tricht, J. van (2018). *Waarom feminisme goed is voor mannen*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Turkle, S. (2011). *Alone Together. Why we expect more from technology and less from each other*. New York: Basic Books.
- Ungar, M. (Ed.) (2012). The Social Ecology of Resilience. *A Handbook of Theory and Practice*, 91-98.
- Ungar, M. (2014). *I Still Love You: Nine Things Troubled Kids Need From Their Parents*. Toronto: Dundurn. Geraadpleegd op 1 maart 2021: <https://secure1.nbed.nb.ca/sites/ASD-W/NasMiddle/Documents/9%20Things%20all%20Children%20Need-Strategies%20for%20Parents.pdf>
- Veen, E. van (2021). De agressieve man krijgt zelden hulp, maar kan die wel gebruiken, zegt hoogleraar Arno van Dam. *de Volkskrant*, 19 november 2021.
- Verhaeghe, P. (2021). *Houd afstand, raak me aan*. Amsterdam: De Bezige Bij.
- Walraven, G. (2021). Werken aan een meer rechtvaardige stad. *Afscheidsrede Hogeschool Inholland Rotterdam*, 1 juli 2021.
- WHO. Jaartal? *Violence prevention the evidence*. Länsstyrelsen Stockholms Län. Geraadpleegd op xx, van http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/the-evidence/en/
- Wienen, B. (2021). Nieuw Kinderrecht: Het recht om te falen. *Mulock Houwer-lezing, NjI*, 18 november 2021.
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Van achter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.

YMCA, Institute for American Values. (2003). *Hardwired to Connect: The New Scientific Case for Authoritative Communities. A Report to the Nation from the Commission on Children At Risk*, 82pp. New York City: Institute for American Values.

8 Bijlagen

Bijlage 1 Amsterdam omarmt het jongerenwerk

In 2005 besluiten de Amsterdamse stadsdelen om alle jongerenwerk via aanbesteding te gaan gunnen, vanuit de aanname dat meer concurrentie tot kwaliteitsverbetering zou leiden. Waar het wel lukt om alertheid te creëren voor overheidssturing en resultaatverantwoording, blijft de gewenste kwaliteitsverbetering echter uit (Abdallah et al. 2010). Om het voortbestaan van het jongerenwerk in Amsterdam veilig te stellen, besluiten de Amsterdamse jongerenwerkaanbieders en opleidingen Sociaal Cultureel Werk in 2008 om gezamenlijk aan de slag te gaan met de professionalisering van het jongerenwerk. Het Onderzoeks- en Praktijkcentrum voor praktijkontwikkeling, professionalisering en profilering van het jongerenwerk in Amsterdam dat in 2012 ons lectoraat wordt, is een vrucht van deze samenwerking. Zeven jaar later, in 2019 wordt de beleidsbrief *Positief Perspectief, weerbaar opgroeien in Amsterdam* vastgesteld. De brief is een reactie op 'heftige jeugdproblematiek' in de stad. Steeds meer jongeren komen thuis, op school of op straat in de knel. De brief is bedoeld om de preventie van jeugdproblematiek te versterken door onder andere meer in jongerenwerk te investeren. Het college wil dat alle kinderen en jongeren in Amsterdam weerbaar opgroeien en volop kansen krijgen om zich positief te ontwikkelen en investeert hier fors in. De benodigde inzet aan jongerenwerk en hulp wordt uitgebreid en/of versterkt in de buurten waar dat het hardst nodig is. De gemeente investeert in geschikte locaties en aanwezigheid van jongerenwerkers. Er wordt ook gewerkt aan vernieuwing van het aanbod op het gebied van jongerenwerk in scholen, meidenwerk, online weerbaarheid en in de doelgroep jeugd en veiligheid. Jongeren, zo stelt de gemeente, krijgen zo in hun eigen leefwereld vroegtijdig integrale en laagdrempelige hulp en de mogelijkheid om te werken aan identiteitsontwikkeling, zelfvertrouwen, weerbaarheid en toekomstperspectief.

Bijlage 2   Onderzoek naar veerkracht

Ungar, M. (2014). *I Still Love You: Nine Things Troubled Kids Need From Their Parents*. Toronto: Dundurn. Geraadpleegd op 1 maart 2021: [https://secure1.nbed.nb.ca/sites/ASD- W/NasisMiddle/Documents/9%20Things%20all%20Children%20Need-Strategies%20for%20Parents.pdf](https://secure1.nbed.nb.ca/sites/ASD-W/NasisMiddle/Documents/9%20Things%20all%20Children%20Need-Strategies%20for%20Parents.pdf)

Michael Ungar heeft longitudinaal onderzoek verricht in meer dan een dozijn landen, met speciale focus op de veerkracht van gemarginaliseerde kinderen en gezinnen, en volwassenen die geestelijke gezondheidsproblemen hebben. Deze studies zijn vooral gericht op de veerkracht van kinderen en gezinnen die te maken hebben met welzijn en geestelijke gezondheidszorg, vluchtelingen- en immigrantenjongeren en veerkracht van de gemeenschap, inclusief weerbaarheid tegen gewelddadig extremisme. Hoe groot hun tegenslagen en problemen ook zijn, en op welke terreinen de moeilijkheden ook tot uiting komen, volgens Ungar (2014) hebben opgroeiende kinderen en jongeren overal ter wereld behoefte aan negen zaken:

1. Structuur. Dit brengt een mate van voorspelbaarheid in het bestaan.
2. Consequenties. Begrijpelijke normering en herstelgerichte sancties
3. Ouder-kindrelatie. Alle kinderen willen in verbinding staan met hun ouders.
4. Sterke banden met meerdere volwassenen. Kinderen in ontwikkeling hebben baat bij een omgeving gekenmerkt door veel ondersteunende relaties met andere volwassenen dan hun ouders. Het loont als kinderen en jongeren positief kunnen worden opgemerkt door volwassenen buiten het gezin.
5. Een krachtige identiteit. Kinderen groeien veerkrachtiger op als we hun gedrag en affectie spiegelen en hun tonen wie ze zouden kunnen worden.
6. Een gevoel van *agency*. Evenzeer als zorg hebben kinderen ook uitdagingen nodig. In uitdagende situaties kunnen zij ervaren dat hun gedrag ertoe doet. Door het nemen van haalbare risico's die passen bij hun leeftijd leren zij het meest. Dat geldt ook als er grenzen overschreden worden en er consequenties volgen.
7. Een gevoel van erbij horen. Kinderen en jongeren moeten bevestigd worden in hun lidmaatschap van de groep. Zij zullen zich beter ontwikkelen wanneer ze het gevoel hebben dat anderen hen nodig hebben.
8. Een eerlijke en rechtvaardige behandeling. Kinderen en jongeren verdienen een zorgzame bejegening en rechtvaardige behandeling. Zij dienen beschermd te worden tegen discriminatie en racisme.
9. Fysieke en mentale veiligheid. Alle kinderen en jongeren hebben behoefte aan goede huisvesting en degelijke scholen, in een opvoedomgeving die geen mentale of fysieke klachten in de hand werkt.

Bijlage 3   Onderzoek naar jongerenwerk: state of the art

Het jongerenwerk is een levendige praktijk, die bestaat uit verschillende al dan niet beschreven activiteiten en projecten, aangeboden vanuit verschillende organisaties op straat, online, in scholen, productiehuizen (culturele voorzieningen voor de podiumkunsten), sportaccommodaties en buurthuizen of specifieke jongerencentra. Methodisch werken houdt in dat jongerenwerkers op een planmatige en systematische manier te werk gaan om deze beoogde resultaten te realiseren. Ze doen dit meer bepaald door contact te maken, te signaleren, motiveren, opvoeden en activeren. In contact met jongeren en de samenleving gebruiken jongerenwerkers negen (plus één in geval van straathoekwerk) uiteenlopende beschreven en onderbouwde methodieken (NJI, 2019):

Groepswork

Gericht op het beïnvloeden van interacties en processen binnen een groep, met als doel om bij te dragen aan de ontwikkeling van de groep als geheel én op individueel niveau.

Individuele begeleiding

Motiveert jongeren tot positieve gedragsveranderingen en het versterken van hun talenten en kwaliteiten.

Ambulant jongerenwerk

Jongerenwerkers zijn aanwezig op plaatsen waar jongeren (samen)komen. Dit kan zijn op straat, scholen, pleintjes, sociale media en winkelcentra. Vanuit de leefwereld van de jongeren onderzoeken zij welke mogelijkheden er zijn om jongeren te 'activeren' of waar ondersteuning nodig is om obstakels in persoonlijke omstandigheden te overwinnen.

De inloop

Een laagdrempelige omgeving waar jongeren (nieuwe) vrienden ontmoeten en vaardigheden opdoen. Jongerenwerkers bouwen hier een betekenisrelatie op met jongeren en sporen aan tot empowerment en participatie.

Informatie en advies

Als integraal onderdeel van het dagelijks contact tussen jongeren en jongerenwerkers, is deze methodiek erop gericht dat jongeren toegang krijgen tot de informatie die voor hen van belang is. Zo ontwikkelen zij het vermogen om informatie te analyseren en te gebruiken.

Talentericht werken

Focus van de jongerenwerker ligt hierbij op het ontwikkelen van interesses, talenten en competenties van jongeren. Jongerenwerkers bieden jongeren de ruimte om kwaliteiten in te zetten binnen de samenleving en zich persoonlijk te ontwikkelen.

Maidenwerk

Gericht op identiteitsontwikkeling van meisjes en jonge vrouwen bij wie de ontwikkelingsvraag voortvloeit uit het 'vrouw zijn'.

Peer-to-peer

Jongerenwerk stimuleert en faciliteert interacties tussen jongeren die eigenschappen, ervaringen of vriendengroepen delen, om zo een positieve bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van jongeren.

Youth Organizing

Jongerenwerkers stimuleren, motiveren en ondersteunen jongeren om zelfstandig initiatieven te nemen, deze vorm te geven, uit te voeren en te onderhouden. Hierbij gaat het erom dat jongeren de aanzet doen, regie hebben en de verantwoordelijkheid dragen voor de praktische realisatie van het initiatief.

De meeste van deze methodieken hebben in de dagdagelijkse praktijk van het jongerenwerk, zeker sinds corona, zowel een offline als een online component.³⁰ Wat deze activiteiten verbindt is dat ze allemaal vertrekken vanuit een gedeeld waardenkader: gericht op ontwikkeling, ter bevordering van sociale rechtvaardigheid en balancerend tussen emanciperen en disciplineren (Metz, 2013). Daarnaast is recenter het methodisch handelen van jongerenwerkers in beeld gebracht. Voor jongerenwerkers staat de jongere altijd centraal. Maar jongerenwerkers werken ook met de omgeving zonder de persoon uit het oog te verliezen. Zij investeren in het opbouwen van een hechte relatie zodat zij ook de confrontatie aan kunnen gaan wanneer nodig. Zij trachten daarmee steeds bij te dragen aan de brede ontwikkeling van jongeren en hun maatschappelijke participatie. Onderzoek (Sonneveld, 2019; 2021) bracht twaalf methodische principes aan het licht die jongerenwerkers hanteren in hun benadering van de doelgroep.

Methodisch principe	Omschrijving
Betekenisrelatie	De werker werkt aan het contact met de respondent dat van dermate groot belang en diepgaand is, dat het verschil maakt in het leven van de respondent
Aansluiten bij de leefwereld	Jongerenwerker past de wijze van contact en begeleiding aan op ontmoetingsplekken, omgangsvormen, interesses en culturele uitingen (taal / kleding / gedrag) van jongeren.
Aansluiten bij behoefte	De jongerenwerker stemt de begeleiding af op ontwikkelvragen & problemen van jongeren, capaciteiten (wat jongeren (aan)kunnen) en de omgeving van de jongeren.
Nabijheid	De jongerenwerker maakt in het contact met de jongere gebruik van de aanwezigheid van persoonlijke overeenkomsten tussen zichzelf en de jonger(en) expliciet. Expliciet maken kan zijn: aanwezigheid benoemen in gesprekken, aan refereren met voorbeelden te illustreren uit het eigen leven.

30 Van het meidenwerk en talentgericht werken weten we bovendien ook hoe het werkt. Het meidenwerk draagt via een proces van zelfversterking (empowerment) bij aan het vergroten van het eigenaarschap van het eigen leven (Boomkens, Van der Grient, Metz, Nijland & Van Trijp, 2018; Boomkens, Metz, Van Regenmortel & Schalk, 2018). Talentgericht werken draagt door het faciliteren van succeservaringen bij aan het versterken van de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie van jongeren in kwetsbare situaties (Abdallah, 2017; Abdallah, Kooijmans & Sonneveld, 2016).

Methodisch principe	Omschrijving
Jongeren in hun kracht zetten	De jongerenwerker stimuleert jongeren om te ontdekken wat zij goed kunnen of leuk vinden en dit verder te ontwikkelen en te benutten.
Werken met de omgeving	De jongerenwerker betreft andere personen in de nabije omgeving van jongeren (ouders, familie, peers, leerkracht/mentor, buurtbewoner, winkelier, hulpverlener, wijkagent, sportinstructeur, muzikant) bij de begeleiding. Betrekken kan zijn: informeren, bevragen, afstemmen, beschikbaar stellen faciliteiten, samen zoeken naar een oplossing voor een probleem.
Praktische hulp	De jongerenwerker geeft de jongere praktische hulp. Praktische hulp kan zijn: zaken regelen voor jongere, meegaan naar bezoek instelling, informatie zoeken.
Leren door doen	De jongerenwerker biedt jongeren gelegenheid om te leren door iets zelf uit te voeren en ondersteunt hen hierbij door het geven van aanwijzingen (instructies/tips), feedback en vertrouwen in eigen kunnen.
1-op-1 contact	De jongerenwerker heeft individueel contact (face-to-face, telefonisch of via social media) met de jongere
Peer support	De jongerenwerker stimuleert dat peers elkaar ondersteunen Ondersteunen kan zijn: iets voordoen, iets samen doen, informeren / adviseren, iets leren, geruistellen, opnemen voor ander, helpen, aanmoedigen
Prikkel	De jongerenwerker geeft jongeren iets als prikkel (motivatie) voor aanwezigheid, deelname in zet of prestatie. Dat wat de jongerenwerker geeft kan zijn: privilege, collectief uitje, (activiteiten)geld, eten/drinken, gebruik faciliteiten.
Werken met regels	In de begeleiding van jongeren gebruikt de jongerenwerker regels om omgangsvormen bespreekbaar te maken en jongeren iets te leren

Deze methodische principes worden nadrukkelijk toegepast binnen een open benaderingswijze. Dit houdt in dat het precieze doel en de bijbehorende methodieken die je inzet afhankelijk zijn van de situatie, wensen en mogelijkheden van de betrokkenen aanwezig op dat moment (Donkers, 2012; Spierts, 2014). De hedendaagse jongerenwerker is dus per definitie meer dan een spelbegeleider. Door onder andere de onlinecomponent van haar werk en de toegenomen ondersteuningsbehoeften van jongeren, is haar takenpakket

gevoelig uitgebreid en complexer geworden. Maar daarmee is de jongerenwerker op het pleintje geen verleden tijd. De jongerenwerker weet wel waar en wanneer spel kan bijdragen tot ontspanning, het doorbreken van isolement, het versterken van de relatie, het aansnijden van lastige onderwerpen en uiteindelijk dus tot betere uitkomsten leidt die het spel overstijgen. Het repertoire is uitgebreid, maar de kern is onveranderd gebleven.

De uitkomsten van longitudinaal onderzoek door Youth Spot – onder 1579 jongeren van 10 tot 24 jaar oud (Sonneveld et al., 2019; Sonneveld, in druk) tonen aan hoe langer een jongere deelneemt aan het jongerenwerk, hoe meer vooruitgang kan worden vastgesteld, op verschillende leefgebieden, maar voornamelijk op sociale omgang en deelname aan de samenleving. Het effect treedt niet meteen op, maar is meestal na enige tijd wel aantoonbaar. Deelname van zeven maanden of meer aan het jongerenwerk is nodig om een hoger niveau van eigen kracht en participatie van jongeren te bereiken (Sonneveld et al., 2019).

Bijlage 4   Onderzoeksplannen van het lectoraat

Ik heb toegelicht hoe jongerenwerk mijns inziens nog meer verschil kan maken voor de steeds grotere groep jongeren in kwetsbare maatschappelijke posities. Daarbij formuleer ik de volgende onderzoeksplannen die we zullen uittekenen en uitvoeren vanuit de beproefde *partnership approach* die sinds het ontstaan van Youth Spot leidend is. Daarbij zullen we meer dan voorheen ook (groepen) jongeren zelf betrekken. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het onderzoeksprogramma. Voor de verschillende programmalijnen is een onderscheid gemaakt tussen lopende projecten, de uitbreiding van bestaande of reeds uitgevoerde projecten en nieuwe invalshoeken. De ordening in de tabel komt voort uit een behoefte aan overzicht, maar is niet de enige mogelijke ordening. De projecten geven een idee van hoe we de thema's invullen. Maar niet alle projecten zijn vermeld en alle plannen vragen in een verder stadium om nadere concretisering.

	Lopend	Uitbreiding	Nieuw
1. Effectiviteit		a. Meerjaren onderzoek over 7 jaar	
2. Partner in de wijk	a. Armoedebestrijding en schuldenpreventie	b. Jongerenwerk voor jongeren in specialistische jeugdhulp	c. Jongerenwerk als lokale welzijnspartner in Veiligheidsbeleid
3. Methodisch werken	a. Online leefwereld	b. Ervaringsdeskundigheid	c. <i>Jongenswerk</i>
4. Sociale Rechtvaardigheid	a. Jongerenwerk op school	b. Democratische professionaliteit	

1 Effectiviteit

Als vervolg op de reeds uitgevoerde longitudinale studie door Sonneveld e.a. (2017-2019) willen we over langere termijn onderzoeken hoe deelname aan het jongerenwerk bijdraagt aan persoonlijke en maatschappelijke groei en wat de randvoorwaarden zijn om jongerenwerk zo effectief mogelijk te laten zijn. De periode van 16 maanden was, gezien de variatie in ontwikkeling, te kort om op alle uitkomstmaten ontwikkeling in de tijd te meten. Door de looptijd van dit onderzoek te verlengen naar zeven jaar kunnen we nauwkeuriger inzicht krijgen in de mate waarin respondenten zich ontwikkelen in de tijd. We willen de onderzoeksopzet richten op doelen van het jongerenwerk in brede zin in plaats van alleen te richten op de bijdrage aan voorkomen van zorg. Denk aan de voorkoming van vroegtijdig schoolverlaten, werkloosheid, criminaliteit en radicalisering. Ook al zijn de mediërende effecten grotendeels bekend (aan de hand van de methodische principes, zie bijlage 3), inzicht in de bijdrage van jongerenwerk aan deze preventiedoelen ontbreekt vooralsnog.

Ook hebben we nog weinig kennis over welke modererende effecten optreden, bijvoorbeeld hoe de effecten worden beïnvloed door de aansturing van het jongerenwerk. Zo wordt sinds de decentralisatie het lokale jeugdbeleid van gemeenten op heel verschillende manieren gecontracteerd, aanbesteed, en georganiseerd. Met grote verschillen in continuïteit tot gevolg. Deze verschillen hebben mogelijk invloed op de mate waarin het jongerenwerk zijn doelen weet te verwezenlijken. Hoe brengen jongeren die aan jongerenwerk deelnemen het er in deze verschillende contexten vanaf? Daarbij willen we meer aandacht voor de vraag wanneer in het leven van welke jongeren het jongerenwerk het meest

van meerwaarde is. Kinderen ondervinden immers steeds jonger persoonlijke en sociale problemen (CPB, 2020), waardoor de overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs en de samenwerking met kinderwerk extra aandacht verdient. Maar ook aan de bovenkant zijn er verschuivingen: jongvolwassenen belanden vaker tussen wal en schip wanneer zij hun leven nog niet op orde hebben, maar wel volwassen plichten moeten vervullen (Crone, 2021).

2 Partner in de wijk

Hoe het jongerenwerk stevig te positioneren in de sociale en pedagogische basisinfrastructuur? Het jongerenwerk is als basisvoorziening onderdeel van wat door gemeenten aangeduid wordt als 'de nulde lijn', 'het voorveld', 'dragende samenleving', 'collectief welzijn', 'sociale basis' of 'de pedagogische basisinfrastructuur'. Omdat het jongerenwerk zich richt op 18- en 18+ jongeren en contact heeft met jongeren zonder problemen, met lichte problemen en met meervoudige problemen heeft het in de uitvoering te maken met ouders; de pedagogische en de sociale basisinfrastructuur; informele en formele initiatieven; nulde, eerste en tweedelijnsvoorzieningen; en met de domeinen onderwijs, zorg en veiligheid (Metz, 2020). Die positionering vraagt om een voortdurende reflectie op partnerschap in de wijk. Onderstaande drie projecten dragen bij aan kennis hierover.

a. Armoedebestrijding en schuldenpreventie

Partners van het lectoraat Youth Spot hebben in samenwerking met het lectoraat Armoede Interventies van de HvA een aanvraag ontwikkeld voor onderzoek naar hoe het professioneel jongerenwerk zo optimaal mogelijk van betekenis kan zijn als lokale partner in armoedebestrijding en schuldenpreventie en hoe het jongerenwerk zijn methodische aanpak hierin kan versterken. Naar schatting groeien maar liefst 270.000 Nederlandse kinderen en jongeren tot 18 jaar op in armoede (SCP, 2020). Deze armoede heeft grote impact op alle aspecten van hun ontwikkeling. Niet alleen groeien te veel jeugdigen op in armoede, er is ook een zorgwekkende trend zichtbaar van het aantal jongeren met schulden (Schuldenmonitor BKR, 2019). Jongeren vertonen vaak impulsief gedrag, overschatten hun eigen financiële vaardigheden (Broekhuizen & Koopman, 2019) en onderschatten vaak financiële risico's (Desain & Van Geuns, 2019). En dit in een maatschappij waarin online marketing, -shoppen en -bankieren de verleidingen tot impulsieve aankopen en het aangaan van leningen laagdrempeliger heeft gemaakt (Broekhuizen & Koopman, 2019). Hoewel jongerenwerkers vanuit een gevarieerd aanbod jongeren bereiken in armoede en/of met (dreigende)

schulden, is meer kennis nodig zodat zij deze groep jongeren vanuit het jongerenwerk (nog) beter kunnen ondersteunen. We hopen in samenwerking met jongerenwerkers, studenten en jongeren dit jaar te starten met het onderzoek.

b. Jongerenwerk voor jongeren in zorg

Jongerenwerk ondersteunt jongeren om passende hulp te vinden. We weten uit eerder onderzoek dat een derde van de jongeren via het jongerenwerk toegang vindt tot hulp, loketten, het wijkteam of de huisarts. Nog meer jongeren vinden via een jongerenwerker een (nieuwe) school, een stageplek of werk. Het jongerenwerk zorgt er tevens voor dat de situatie van jongeren met zware problemen – ongeveer een kwart van de onderzochte groep – niet verder verslechtert (Sonneveld et al., 2019). Ons lectoraat heeft in 2021 onderzocht hoe het jongerenwerk als van betekenis kan zijn voor de persoonlijke ontwikkeling en de versterking van maatschappelijke participatie van jongeren (16-23 jaar) die specialistische jeugdzorg ontvangen voor psychische of gedragsproblematiek (Sonneveld et al., 2021). Het jongerenwerk is op vijf manieren van betekenis is voor jongeren in specialistische jeugdzorg. Het jongerenwerk biedt deze specifieke groep jongeren een brug naar formele hulp, een omgeving voor pro-sociale contacten, een omgeving voor zelfversterking, voor maatschappelijke participatie en een brug naar zelfstandigheid. Dit onderzoek was slechts een verkenning en er is meer onderzoek nodig om te kunnen onderbouwen wat daadwerkelijk de bijdrage van jongerenwerk is voor deze specifieke groep, wat dit vraagt van de samenwerking tussen zorg en welzijn en of het de verwachte mogelijkheden biedt voor verantwoord afschalen van zorg en daarmee de druk op de jeugdhulp kan verlichten.

c. Jongerenwerk als lokale welzijnspartner in Veiligheidsbeleid

Jongerenwerk en handhaving: samen ter versterking van de sociale basis?

Een opmerkelijk cijfer: 40 tot 60 procent van het jongerenwerk in Nederland wordt gefinancierd vanuit de lokale veiligheidsagenda's (Metz, 2020). Het is tot dusver onbekend in hoeverre deze positionering het werk van jongerenwerkers beïnvloedt. Maar het is aannemelijk dat aansturing vanuit Veiligheid de verwachtingen kleurt over de aanpak en de effecten van het jongerenwerk. Denk aan een toenemende focus op signalering van risicogedrag en monitoring van potentiële overlast, en mogelijk minder ruimte en erkenning voor bijvoorbeeld talentgericht werken of 'gewoon' er zijn voor jongeren bij een inloop (Metz & Sonneveld, 2012). Wie veiligheid vooropstelt en door de veiligheidsbril naar identiteitsvraagstukken kijkt, ziet iets anders dan een professional die door een

pedagogische of ontwikkelingsgerichte bril naar dezelfde realiteit kijkt (Stephens & Sieckelink, 2021). Jongerenwerkers hebben een bijzondere preventieve positie die noch met zorg noch met veiligheid samenvalt. Geregeld hebben zij wel te maken met deze domeinen, en worden zij voor de onmogelijke keuze gesteld: beschermen we de jongere of beschermen we de samenleving? Hoe beweegt de jongerenwerker zich in dit complexe speelveld en is de kans reëel dat zij daarbij alle partijen tevreden houdt? Binnen een groter NWA-project (De Koning et al., 2022) gaan we aan de hand van casusonderzoek kijken hoe jongerenwerkers in dit krachtenspel overeind blijven en wat het precies inhoudt wanneer zij stellen dat zij de jongere op de eerste plaats blijven stellen.

3 Methodisch werken

Aanbieders van jongerenwerk hebben behoefte aan inzicht in de (on)mogelijkheden van hun aanbod en handvatten om hun producten door te ontwikkelen. Opleidingen hebben onderbouwde methodieken nodig om de toekomstige jongerenwerkers goed te kunnen opleiden. Gemeenten willen weten hoe zij het jongerenwerk kunnen positioneren in de sociale infrastructuur en een goede opdracht kunnen verstrekken met reële resultaat-eisen (Metz, 2020). Zoals aangegeven in bijlage 3 wordt het jongerenwerk gekenmerkt door multi-methodisch handelen waarbij een open benaderingswijze gehanteerd wordt. Vanuit die gedachte bestuderen we uiteenlopende onderwerpen die vragen om meer onderbouwing

a. Werken in de online leefwereld

De meeste jongeren hebben baat bij de online leefwereld: hun cognitieve en sociale vaardigheden nemen toe, en hun vriendschappen en zelfvertrouwen worden gestimuleerd (Valkenburg, 2014). Een minderheid komt in aanraking met ernstige bedreigingen als sexting, grooming of exposure, radicaal gedachtengoed, drill rap, online pesten en stigmatiserende nieuwsberichten (Raadsbrief Positief Perspectief, gemeente Amsterdam, 2019). Daarnaast hebben steeds meer jongeren moeite om de verleiding van online gokken (aangeprezen door rolmodellen uit de sport) te weerstaan. Ook weten we dat veel jongeren zich bezighouden met online fraude, of de internetverkoop en -consumptie van verboden middelen. Zeker voor jongeren in kwetsbare posities is het essentieel dat zij ondersteuning krijgen bij het opgroeien in de online leefwereld (Valkenburg & Piotrowski, 2018). Jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren omhelst een brede ontwikkelingsgerichte aanpak die zich kan richten op verschillende ontwikkelingsbehoeften, in verschillende contexten,

met verschillende doelgroepen en bestaande uit meerdere methodieken. In de periode mei 2020 -2023 voert Youth Spot in samenwerking met 14 jongerenwerkorganisaties in Nederland een onderzoek uit naar jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren. Het onderzoek werpt licht op zes ontwikkelingsbehoeftes van jongeren in hun online leefwereld. Daarnaast wordt er gewerkt aan het ontwerpen en toetsen van methodieken waarmee jongerenwerkers door in te spelen op deze ontwikkelingsbehoeftes bij kunnen dragen aan de ontwikkeling van jongeren. Deze kennis zal beschikbaar worden in een handreiking Jongerenwerk in de Online Leefwereld. Karakteristiek voor de online leefwereld van jongeren is dat het niet op zichzelf staat. In de leefwereld van jongeren lopen online en offline door elkaar en wordt privédomein publieke ruimte en publieke ruimte privédomein (bv gebruik smartphone in bus) (Jones, Williams & Fleuriot, 2003; Emmelkamp, 2004). De Silva (2006) omschrijft dat als hybride ruimtes: omgevingen waarin privé, publiek, en online door elkaar heen lopen. In vervolgonderzoek komt (nog) meer nadruk op de integratie van online en offline, om aan te sluiten bij de verwevenheid van de online en offline leefwerelden van jongeren : welke taken voor welke doelen in welke context en voor welke doelgroep lenen zich beter voor een online aanpak, welke beter voor offline? Hoe spelen jongerenwerkers hiermee en laten ze beide zo goed mogelijk op elkaar aansluiten? Hoe kan het werken in de online en offline leefwereld van jongeren elkaar versterken in het bereiken van de jongerenwerkdoelen? Nieuwe ontwikkelingen op dit terrein gaan zoals bekend razendsnel, en zullen we vanuit het lectoraat dan ook in een intensieve samenwerking met jongeren, studenten en beroepskrachten verder onderzoeken.

b. Ervaringsdeskundigheid

Door afgelopen tien jaar onderzoek te doen naar het methodisch werken is zichtbaar geworden dat jongerenwerkers veel gebruik maken van eigen ervaringen (Metz, 2020). De rol van ervaringsdeskundigheid in de uitoefening van sociaal werk krijgt in wetenschappelijke literatuur steeds meer aandacht als werkzaam element in het ondersteunen van jongeren in kwetsbare situaties (o.a. Sandu 2019 ; Schenk e.a. 2018). Het verwijst naar het vermogen om op grond van eigen herstellervaringen voor anderen ruimte te maken voor herstel. De kennis die door reflectie op de eigen ervaringen en ervaringen van deelgenoten is vergaard, aangevuld met kennis uit andere bronnen, wordt op een professionele manier ingezet ten behoeve van de doelgroep. Van een groot aantal jongerenwerkers is bekend dat zij beschikken over een “vergelijkbare ervaringen in het proces van opgroeien als de doelgroep” en dat die ervaring maakt dat deze jongerenwerkers goed in staat lijken te zijn om aan

te sluiten bij de leefwereld van deze jongeren. Tegelijkertijd zijn er aanwizingen dat deze jongerenwerkers moeite hebben met het meer systematisch en doelgericht werken. Positieve ervaringen met ervaringsdeskundigheid in de GGZ, verslavingszorg, daklozenopvang en armoedebestrijding is reden om te verkennen wat de (on)mogelijkheden zijn van ervaringsdeskundigheid in het jongerenwerk. Vragen die voor het jongerenwerk beantwoord moeten worden zijn, welke ervaringen met opgroeien kunnen worden aangeduid als 'levensontwrichtende' dan wel herstelervaringen? Hoe kunnen deze 'levensontwrichtende' dan wel herstelervaringen worden omgezet in ervaringsdeskundigheid? Hoe kan ervaringsdeskundigheid in het jongerenwerk worden ingezet ten bate van de doelgroep van het jongerenwerk? En: hoe verhoudt ervaringsdeskundigheid zich tot methodisch werken? Lectoraat Youth Spot is voornemens om in Werkplaats 2022-2023 met de studenten uit de minor Jongerenwerk in de Grote Stad onderzoek te doen naar de potentiële betekenis van ervaringsdeskundigheid in het professionele jongerenwerk.

c. Jongenswerk

We plannen onderzoek naar de affectieve professional, met bijzondere nadruk op de socialisatie van jongens. Waar er in heel de sociale basis vooral vrouwen werkzaam zijn (basisschool, jeugdhulp, opvoedondersteuning), valt het jongerenwerk op als een van de weinige beroepen die nog veel jongens en mannen aantrekt. Eerder zette Youth Spot 'Meidenwerk' met verve op de kaart omdat het jongerenwerk te weinig meisjes wist te bedienen. Wij zullen die methodiek blijven opvolgen en verspreiden. Nu lijkt, zeker met de schrikbarende toegenomen casuïstiek van grensoverschrijdend seksueel gedrag, de tijd rijp om beelden van mannelijkheid op de agenda te plaatsen en te onderzoeken of een methodiek 'Jongenswerk' daarbij kan helpen. Jongerenwerkers worden immers de rolmodellen voor heel veel jongens die blootgesteld staan aan heel wat negatieve modellen met alle destructieve gevolgen van dien (Van Tricht, 2018). Juist de verwachting dat een echte man baas is over zijn gevoelens en dat de meest autoritaire figuren ook de leiders zijn, speelt veel jongens in kwetsbare posities parten. De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld, Herman Bolhaar, adviseerde recentelijk nog dat er veel meer binnen gezinnen, scholen, en de dagelijkse leefomgeving over het onderwerp moet worden gesproken. "We moeten dagelijks in gesprek over grenzen, normen en waarden. Er is een aantal grenzen waar we elkaar op moeten wijzen. Je moet het ongemak toelaten als je het erover hebt," (NOS, 19 februari 2022). Het jongerenwerk kan deze handschoen oppakken. Welke praktijken en expressies worden als mannelijk opgevat? Welke verwachtingen zijn er vanuit de samenleving hieromtrent? Hoe

ga je daar mee om als jongerenwerker? Cruciale vragen voor wie gaat werken met jongens wier liefde en verlangens vaak onbeantwoord blijven (Laan, 2021). Het onderzoek naar 'Jongenswerk' zal gebruik maken van inzichten uit onder andere geweldloze communicatie (Rosenberg, 2003) en samen met de jongerenwerkororganisaties en met input van een gespecialiseerde sociaal-culturele partner, bijv. Stichting Emancipator, en in samenwerking met SeSi Community Center van de HVA worden geconcretiseerd.

4 Sociale rechtvaardigheid

'Sociaal werk is een op de praktijk gebaseerd beroep en een academische discipline die sociale verandering en ontwikkeling, sociale cohesie, empowerment en bevrijding van mensen bevordert. Principes van sociale rechtvaardigheid, mensenrechten, collectieve sociale verantwoordelijkheid en respect voor vormen van diversiteit staan centraal in het sociaal werk. Onderbouwd door sociaal-werktheorieën, sociale- en menswetenschappen en inheemse of lokale vormen van kennis, engageert sociaal werk mensen en structuren om problemen aan te pakken en welzijn te bevorderen', zo luidt de internationale omschrijving van *social work*. Sociaal werk is een democratische praktijk. Als je empirisch kijkt naar wat sociaal werkers doen, dan zie je ze dag in dag uit werken op basis van gelijkwaardigheid. Ze brengen mensen van verschillende achtergronden bij elkaar. Ze laten mensen tot hun recht komen (Spierts, 2018). De kernwaarde sociale rechtvaardigheid positioneert het jongerenwerk politiek. 'In tijden van schaarste gaat het bijvoorbeeld om jongeren die ondersteuning het hardste nodig hebben. En stelt het jongerenwerk zich teweer tegen sociale structuren die sociale uitsluiting tot gevolg hebben.' (Metz, 2020). Onderstaande projecten zijn erop gericht om kennis te vergaren over dit 'sociaal weerwerk' (De Brabander ea., 2022) en zodoende het jongerenwerk te ondersteunen in het nastreven van sociale rechtvaardigheid.

a. Jongerenwerk op school

Jongerenwerkers, docenten en onderwijsondersteunend personeel op school zitten allemaal in de positie dat ze – naast ouders en familie – directe invloed kunnen uitoefenen op het leven van jongeren. Jongerenwerkers weten daarbij vaak goed aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren. Verhoudingen met school zijn vaak hiërarchischer, maar school is wel de plek waar jongeren veel zijn. Daarom liggen er veel kansen als school en jongerenwerk samenwerken. (Platform JEP, 2021). Samenwerking tussen jongerenwerk en VO maakt -in theorie- een gezamenlijke aanpak mogelijk die zich richt op de persoon

van de jongere, op school en in de buurt. Een aanpak die zich op meerdere leefgebieden richt behaalt betere effecten op het verminderen van voortijdig schoolverlaten dan programma's die zich alleen richten op school of op de omgeving (Wilson en Tanner-Smith 2013; De Baat in Sarti et al. 2019).

Verschillende onderzoeken hebben inzicht gegeven in types, randvoorwaarden voor en werkzame elementen van jongerenwerk op school (Sarti et al., 2019; Rijnders et al., 2021). Recenter wordt op verschillende scholen de toegevoegde waarde van het jongerenwerk op school bestudeerd. Voor steeds meer jongerenwerkers is de school een vindplaats geworden om hun activiteiten, gekenmerkt door vrije deelname, aan te bieden. Vooral leerlingen die moeite hebben de onderwijscultuur te verenigen met wie ze thuis, online en op straat zijn, kunnen hun voordeel doen met professionals die voldoende in al deze domeinen thuis zijn (El Hadioui, 2011; Metz, 2013). Docenten op hun beurt zijn vaak gebaat bij wat meer kennis over de leefwereld of thuissituatie van hun leerlingen en kunnen daarvoor de steun van de jongerenwerker inroepen. Daarnaast is de aandacht voor jongerenwerk in het onderwijs toegenomen omdat het de verbindingen tussen onderwijs en zorg lijkt te faciliteren. Weinig BIG-geregistreerde jeugdzorg-professionals (psycholoog, orthopedagoog) lijken in staat om de denkbeeldige muur tussen leerlingen, ouders en zorgverleners te doorbreken. Wellicht kan een studie naar de samenwerking tussen verschillende welzijnspartners op school hier licht op werpen. Ons onderzoek naar jongerenwerk op school laat voorlopig zien dat jongerenwerkers -vaak juist omdat ze niet als hulpverlener gezien worden – creatieve wegen vinden om ongelijksoortige partners te verenigen zodat de jongere tijdig en op maat de ondersteuning krijgt die nodig is. Toekomstig onderzoek gaat dieper in op kenmerken van scholen en leerlingen en de vraag hoe jongerenwerk zoveel mogelijk maatwerk kan leveren om kansengelijkheid in het onderwijs te bevorderen.

b. De jongerenwerker als democratische professional

De theorie van democratisch professionalisme propageert een professionaliteit die invloed van burgers stimuleert door de inzet van wetenschappelijk onderbouwde methoden. Democratie is daarbij geen na te streven doel of model, wel "de verschillende paden die mensen kunnen bewandelen en waarlangs mensen gezamenlijk zoeken en werken om een oplossing voor hun problemen te vinden." (Dzur, 2019). Onderhevig aan polariserende maatschappelijke debatten en uitsluitende beleidsmaatregelen, zijn veel jongeren de voorbije jaren beperkt in hun capaciteiten om als burger mee te doen. Velen zijn bovendien in hun zoektocht naar verklaringen en houvast in aanraking gekomen

met nepnieuws en samenzweringstheorien, Om hier weerstand aan te bieden wordt geregeld naar jongerenwerk verwezen (VWS, 2021). Tegelijk weten we dat veel jongerenwerkers zelden rechtstreeks ingaan tegen denkbepelden van jongeren, maar op een meer geraffineerde manier kijken hoe ze in contact kunnen blijven met deze jongeren en inspelen op hun behoeften (Hoijsink, 2017). Daarnaast laat onderzoek zien hoe belangrijk het is om jongeren niet als passieve consumenten van informatie en politiek te zien, maar om hen te prikkelen tot het onderzoeken van hun eigen leven, en de maatschappelijke structuren en hen daarbij juist aan te zetten tot actie (Sieckelink, 2017).

Youth Spot doet onderzoek naar hoe jongerenwerkers ondersteunend kunnen zijn bij non-formele leertrajecten van jongeren in het kader van de Maatschappelijke Diensttijd (MDT). MDT is bedoeld "om jongeren uit vrije wil in staat te stellen een bijdrage te leveren aan onze samenleving. De gedachte erachter is dat een sterke samenleving jongeren de ruimte biedt om zich in te zetten voor een ander om zo hun eigen talenten te ontdekken en te ontwikkelen. (Regeerakkoord, 2022). Concreet ondersteunen jongerenwerkers kleine groepen jongeren om op eigen initiatief activiteiten te organiseren in de eigen leefomgeving. Het plezier van ontmoeting en talentontwikkeling wordt gecombineerd met zoeken naar antwoorden op serieuze vragen, bijvoorbeeld over identiteitsontwikkeling en toekomstperspectief. In samenwerking met studenten binnen het onderwijsprogramma Sociale Agenda en het Centre of Expertise Urban Education willen we deze innovaties intensiever kunnen onderzoeken. Jongerenwerkers, zo veronderstellen wij, kunnen jongeren zo belangrijke vormende ervaringen bieden die hen in staat stellen om zich beter te organiseren, vaardigheden te ontwikkelen, aan nieuwe netwerken te bouwen.³¹ Helpt hun inzet ook individuen een betere kans op maatschappelijke participatie te geven? En zorgt hun activerende benadering dat het collectief beter toegerust is om in actie te kunnen komen wanneer sociale rechtvaardigheid om hun engagement vraagt? Dit zijn slechts twee vragen die we in dit onderzoek hopen te beantwoorden.

---

31 Jongeren krijgen binnen Youngsterdam de mogelijkheid om op eigen initiatief activiteiten te organiseren. Ze doen dit onder begeleiding van coaches die zijn gespecialiseerd in jongerenwerk. Het plezier van ontmoeting en talentontwikkeling wordt gecombineerd met zoeken naar antwoorden op serieuze vragen, bijvoorbeeld over wat je met je leven gaat doen.

De jongeren werken binnen 'challenges' samen. Dit zijn MDT-groepstrajecten waarin ze hun mogelijkheden verkennen en hun ideeën voor een sociale activiteit ontwikkelen. Ze kunnen aanhaken bij een bestaande activiteit zoals het organiseren van de Dapper Cup zijn, of zelfs iets verzinnen. Als zij hun keuze hebben gemaakt, brengen ze dit in de praktijk bij een maatschappelijke organisatie in Amsterdam. Zo ontwikkelen zij zelfvertrouwen, en het gevoel iets te kunnen betekenen voor zichzelf en anderen.

Biografie

Stijn Sieckelinck is in 1980 geboren in Duffel en opgegroeid in Mechelen, België. Na zijn studie Sociale en Wijsgerige pedagogiek aan de Katholieke Universiteit Leuven (1998-2003), heeft hij als jongerenwerker gewerkt in Gent. Toen kreeg hij de kans om aan de Vrije Universiteit in Amsterdam te promoveren (2004-2009), wat uitmondde in het boek *Het beste van de jeugd. Een wijsgerig-pedagogisch perspectief op jongeren en hun ideal(ism)en*. Daarna was Stijn als onderzoeker verbonden aan diverse kennisinstellingen zoals FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken (2010-2013), de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur (2011-2013), de Universiteit Utrecht (2014-2017) en McGill University in het Canadese Montreal (2017). Zijn interesse gaat uit naar maatschappelijke opvoedvraagstukken. Als ‘denker in een wereld van doen’ probeert hij bij te dragen aan betere inzichten en aanpakken – in wetenschap, praktijk en beleid – overal daar waar de relatie tot jongeren in het geding is. In zijn boek *Reradicaliseren. Ronselen voor een betere wereld* (2017) presenteert Stijn een pedagogische visie op de radicalisering van jongeren. In 2022 verscheen een boek over identiteitsvorming van jongeren in een gepolariseerde samenleving (Sieckelinck & Kaulingfreks): *Speelruimte voor Identiteit. Samenwerken aan veerkrachtige identiteitsvorming van jongeren*. Naast zijn taken als onderzoeker is hij als methodiekontwikkelaar actief en als adviseur van overheden in binnen- en buitenland. Met zijn benoeming aan dit lectoraat is Stijn Sieckelinck terug bij zijn eerste liefde: het jongerenwerk. Als lector maakt hij zich hard voor het belang van sterk jongerenwerk in een vitale samenleving.

Dit is mijn liefdesverklaring aan het jongerenwerk. De voorbije tijd was zwaar voor jongeren. De coronamaatregelen zijn door velen ervaren als overmatig en onbarmhartig. Tel daarbij de groeiende kansenkloof die het land verdeelt en het wordt duidelijk wat ons de komende jaren te doen staat: Wij, de samenleving, de instituties en de sociale organisaties moeten jongeren in kwetsbare posities weer naar ons toe trekken. Insluiten in plaats van uitsluiten. Effectieve jongerenwerkers gaan affectief te werk: ze leven mee, ze versterken

positieve beleving, en ze tunen in met andere professionals en vrijwilligers. In structurele samenwerking met haar praktijkpartners zal Lectoraat Youth Spot deze benadering verder onderzoeken en uitbouwen. Daarnaast kunnen de inzichten en inspanningen vanuit het jongerenwerk beter worden benut om de crises in de belendende sectoren van jeugdhulp, onderwijs en handhaving te helpen verlichten. Hedendaags jongerenwerk is in deze voor veel jongeren onbarmhartige tijd een love tori: een verklaring van liefde.

Lectoraat Youth Spot
Amsterdams Kenniscentrum Maatschappelijke Innovatie
Hogeschool van Amsterdam
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
www.hva.nl/youth-spot

ISBN 9789463014076

9 789463 014076 >